

DRAGSFJÄRDIN KIRKONKYLÄ, KEMIÖNSAARI, MAISEMASELVITYS

● SALO

● PARAINEN

● KEMIÖ

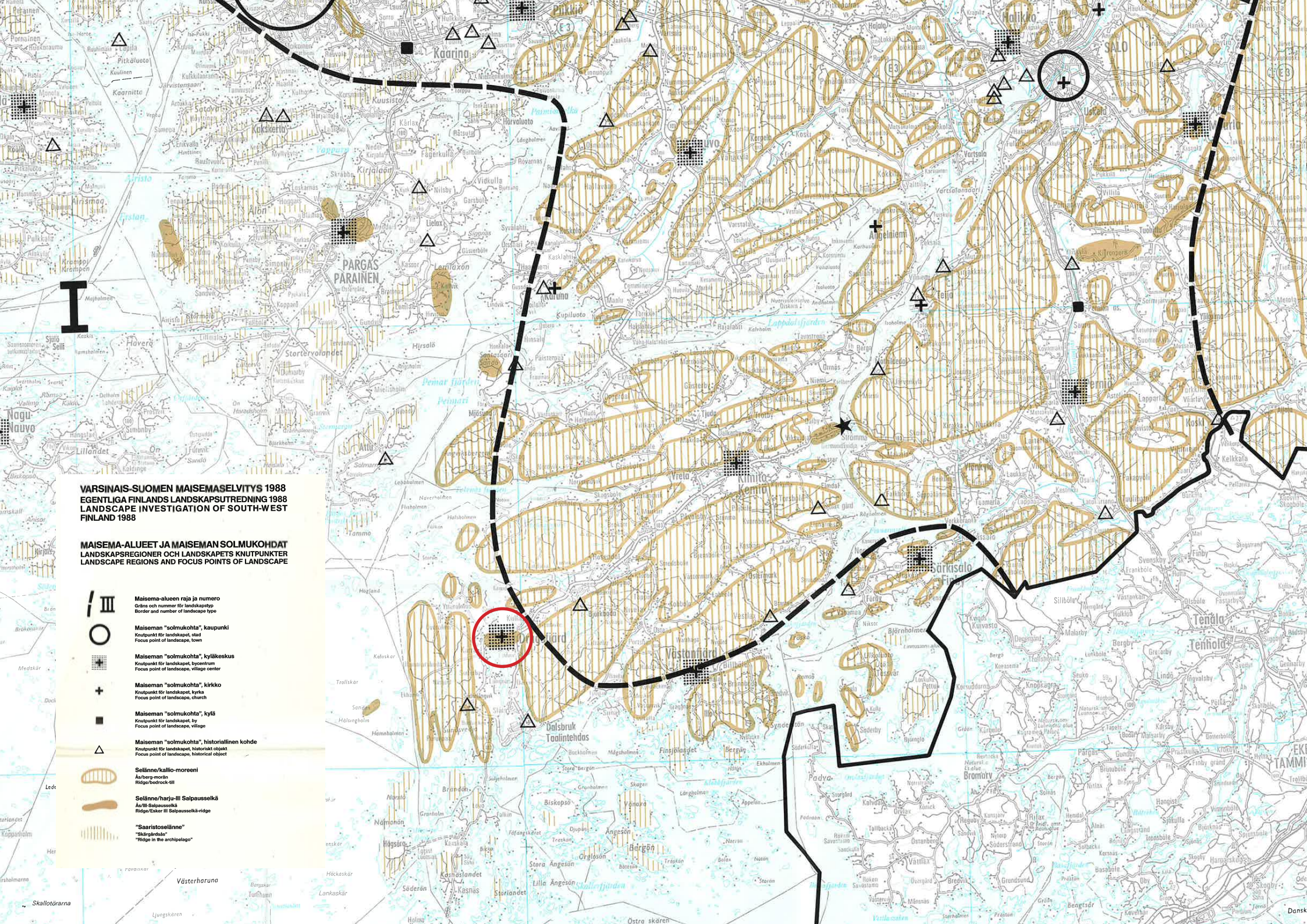
DRAGSFÄRD ●

● TAALINTEHDAS

● HANKO

DRAGSFJÄRDIN KIRKONKYLÄ, KEMIÖNSAARI, MAISEMASELVITYS

SISÄLLYS	
JOHDANTO	5
Selvitysalueen sijainti ja laajuus	5
Aineisto ja menetelmät	5
SAARISTOLUOKITTELU	6
MAISEMAN OMINAISPIIRTEET	7
Lounaismaa	7
Lounaisrannikon ja Saaristomeren seutu	8
Kemiönsaari	9
Dragsfjärdin kirkonkylä	9
MAISEMARAKENNE JA MAISEMAKUVA	11
Arvokkaat maisema-alueet	13
Maiseman ongelmat	13
Maa- ja kallioperä ja topografia	14
Vesistöt ja vedenjakajat	14
Ilmasto	19
Luonto ja kasvillisuus	19
MAISEMAN HISTORIA	22
Muinaisjäännökset	22
Maanviljelys	23
Tieverkosto	25
RAKENNETTU KULTTUURIYMPÄRISTÖ	27
Rakennushistoria	27
Rakennussuojelu	29
MAISEMATYYPPILUOKITTELU	30
LÄHTEET	36

VARSINAIS-SUOMEN MAISEMASELVITYS 1988
EGENTLIGA FINLANDS LANDSKAPSPUTREDNING 1988
LANDSCAPE INVESTIGATION OF SOUTH-WEST
FINLAND 1988

MAISEMA-ALUEET JA MAISEMAN SOLMKOHDAT
LANDSKAPSGREGIONER OCH LANDSKAPETS KNUTPUNKTER
LANDSCAPE REGIONS AND FOCUS POINTS OF LANDSCAPE

- I/III** Maisema-alueen raja ja numero
Gräns och nummer för landskapsyp
Border and number of landscape type
- Maiseman "solmu kohta", kaupunki
Knutpunkt för landskapet, stad
Focus point of landscape, town
- +** Maiseman "solmu kohta", kyläkeskus
Knutpunkt för landskapet, bycentrum
Focus point of landscape, village center
- +** Maiseman "solmu kohta", kirkko
Knutpunkt för landskapet, kyrka
Focus point of landscape, church
- Maiseman "solmu kohta", kylä
Knutpunkt för landskapet, by
Focus point of landscape, village
- △** Maiseman "solmu kohta", historiallinen kohde
Knutpunkt för landskapet, historiskt objekt
Focus point of landscape, historical object
- Selänne/kallio-moreeni**
Åsberg morän
Ridge/bedrock till
- Selänne/harju-II Salpauuselkä**
Ås-II Salpauuselkä
Ridge/Harju-II Salpauuselkä-ridge
- "Saaristonselänne"**
"Skärgränds"
"Ridge in the archipelago"

JOHDANTO

Dragsfjärdin kylässä on meneillään asemakaavojen uudistaminen. Hankkeen lähtömaterialiksi on laadittu alueen maisemaselvitys.

Maisemaselvityksen tavoitteena on kuvata maiseman nykytilaa ja historallista kehitystä, ominaispiirteitä, maisemarakennetta ja alueellisia arvoja. Maisemaselvitys tukee kaavoitusta: sen avulla voidaan tunnistaa alueiden maisemalliset arvot, jotta niitä voidaan vaalia ja kehittää kaavatyössä.

Raportissa kuvataan suunnittelualueen maisema ja siihen vaikuttavia tekijöitä, kuten maa- ja kallioperä, topografia, ja maiseman erotyyspiirteet, sekä muita alueen kasvillisuuteen vaikuttavia tekijöitä kuten ilmasto, sijainti ilmasto, kasvukauden pituus ja lämpösumma.

Koska kyseessä on maisema, jossa ihmisen vaikutuksella on pitkä historia, esitetään raportin loppupäätelmänä ”maisema-alueuokittelu”. Luokittelu perustuu maiseman osatekijöihin ja niihin vaikuttaviin tekijöihin, kuten topografiaan, ekologiaan ja alueiden käyttöön. Luokittelun pyrkimyksenä ei ole olla ehdoton, yksiselitteinen ja arvottava, sillä sen osatakiijat eivät monessa suhteessa ole toisiinsa verrannollisia. Ennemmin sen on tarkoitus toimia suunnittelun apuvälineenä määriteltäessä eri osa-alueiden olemusta ja maisemallista tai ekologista arvoa, sekä pohdittaessa, miten alueita voisi vaalia ja kehittää, niiden ominaispiirteitä vahvistaa ja puutteita parantaa.

Selvityksen on laatinut vuonna 2024 konsulttityönä A-konsultit Oy:ssä maisema-arkkitehti Heikki Torkkeli, ja sitä ovat kommentoineet arkkitehdit Staffan Lodenius ja Panu Söderström. Työn tilaaja on Kemiönsaaren kunta.

Edellinen sivu. Maisema-alueet ja maiseman solmukohdat Rautamäki (1990) mukaan. Dragsfjärdin kirkonkylä ympyröity punaisella.

Selvitysalueen sijainti ja laajuus

Selvitysalue, Dragsfjärdin kirkonkylä ympäristöineen, sijaitsee Varsinais-Suomessa, lounaisrannikolla, Kemiönsaaren kunnassa. Kylästä käytetään myös sen alkuperäistä nimeä Kärra. Kirkonkylä sijaitsee noin 40 km Turusta kaakkoon/etelään, 50 km Salosta lounaaseen ja 40 km Hangosta luoteeseen. Rannikon rikkonaisuuden vuoksi etäisyydet esimerkiksi autolla ovat kuitenkin suurempia: Turusta noin 80 km, Salosta noin 66 km ja Hangosta noin 110 km.

Kirkonkylä sijaitsee kapealla kannaksella Dragsfjärden-nimisen järven ja Norrfjärden-nimisen merenlahden välissä. Kylässä sijaitsee Dragsfjärdin kirkko (1755), ja se toimi järven mukaan nimensä saaneen Dragsfjärdin kunnan keskuksena, kunnes 1970-luvulla kunnan hallinnolliset toiminnot siirrettiin Taalintehtaalle.

Dragsfjärd oli aiemmin itsenäinen 26:sta kylästä muodostunut kunta Kemiön saaren lounaisosassa, minkä lisäksi siihen kuului laaja saaristo. Vuonna 2009 Dragsfjärd yhdistettiin kuntaliitoksella Kemiön ja Västansfjärdin kanssa Kemiönsaaren kunnaksi.

Selvitysalue sijoittuu kolmen vanhan maarekisterikylän, Kärran, Labbnäsin ja Ytterkullan alueille. Se sisältää jo pääosan aiemmin asemakaavoitetusta alueesta, mutta siihen on liitetty alueita myös asemakaavoitetun alueen kaakkois-, lounais- ja luoteisreunoilla. Kaava-alueen pinta-ala on 110 ha.

Kylätaajaman lisäksi selvitysalueen lähimaisema koostuu pääosin asuinrakennusten pihosta, talousmetsästä ja maatalousmaisemasta. Myös suhteellisen luonnontilaista metsää on jonkin verran. Kylän keskustassa on kirkkomaan ja entisen kansakoulun piha-alueen muodostama suuri puistoalue. Erilaiset ranta-alueet ovat keskeinen osa maisemaa ja alueen luontoa.

Aineisto ja menetelmät

Selvitys perustuu karttatarkasteluihin, kahteen maastokäyntiin, alueesta aiemmin tehtyihin maisema- ja kulttuurimaisemaselvityksiin, sekä alueen maisemaa- ja kulttuurihistoriaa käsitteleviin lähdeteoksiin ja raportteihin. Lisäksi on hyödynnetty valtakunnallisia- ja maakunnallisia maisemainventointeja sekä Suomen maa- ja kallioperää, kasvillisuutta ja kasvillisuustyppejä käsitteleviä lähdeteoksia ja verkkojulkaisuja. Keskeisiä lähtöaineistoja ovat Varsinais-Suomen maakunnallinen maisemaselvitys (Rautamäki 1990), mietinnöt valtakunnallisista maisema-alueista (YM 1993/I ja II), Varsinais-Suomen maisema-alueisiin liittyvät myöhemmät tarkastelut ja Kemiönsaaren maisema-analyysi (2023).

Lisäksi työssä on hyödynnetty viranomaistahojen avoimesti saatavilla olevia paikkatietoaineistoja: Varsinais-Suomen liiton, GTK:n, MML:n, SYKE:n ja Ilmatieteen laitoksen paikkatietoaineistoja ja Turun museokeskuksen informaatioportaalia (MIP).

Maisemakuvan ja maisemaluokittelun tekemisessä on käytetty sekä digitaalista aineistoa (paikkatietoaineisto, ilmakuvat) että maastokäyntejä. Maastokäynneillä on keskitytty erityisesti visuaalisen maisemakuvan tulkintaan ja kasvillisuuteen, sekä maisema-alueiden luokitteluun ja ominaispiirteisiin.

Maisemahistorian tulkinta perustuu vanhojen karttojen (isojakokartat, pitäjänkartat, muu historiallinen kartta-aineisto) tarkasteluun sekä Suomen että paikallishistoriaa käsitteleviin julkaisuihin.

Arkeologiset kohteet eivät sisälly maisemaselvitykseen, niistä on tekeillä erillinen selvitys. Tiedossa olevien kohteiden sijainti esitetään maisemaselvityksessä omalla kartallaan.

SAARISTOLUOKITTELU

Suomen saaristoluokittelussa (SYKE, 2022) Suomi on jaettu viiteen typologiaan: ulko-, väli-, ja sisäsaaristoon, saaristomaiseen manneralueeseen ja muihin vesi- ja manneralueisiin. Luokitus on tehty paikkatietopohjaisesti.

Luokittelun mukaan Dragsfjärd sijoittuu sisäsaaristoon, mutta jo läntisen osan pohjois- ja eteläpuolella sijaitsevat alueet luokitellaan välisaaristoksi, ja länsipuoliset osat ulkosaaristoksi.

Sisäsaaristolla tarkoitetaan lähellä mantereita, mukaan lukien Ahvenanmaa, sijaitsevia saaristoalueita ja niitä ympäröiviä vesialueita, joissa maapinta-alaa on pääsääntöisesti enemmän kuin vesipinta-alaa. Mantereen lähellä sisäsaaristoon kuuluu myös alueita, joilla vesipinta-alaa on enemmän. Sisäsaaristoon on yleensä kiinteä tieyhteys mantereelta.

Välisaaristolla tarkoitetaan sisäsaariston ulkopuolella, etäämmällä mantereesta sijaitsevaa yhtenäistä saaristoa sisältäviä alueita, joilla maapinta-alaa on pääsääntöisesti vähintään 20 %. Välisaaristoa luonnehtii usein runsas saarten määrä ja melko lyhyet etäisyydet muihin saariin. Välisaaristosta merkittävä osa on saavutettavissa mantereelta tai Ahvenanmaalta saaristoliikenteellä, mutta sinne on hyvin harvoin kiinteä tieyhteys mantereelta (SYKE 2022)

Rautamäen (1990, 51) mukaan sisäsaaristolle ovat tyypillisiä kapeat ja suojaiset merenlahdet, ja saarten sisäosissa saattaa olla hyvinkin mantereinen tunnelma ja maisemakuva. Välisaaristo taas on melko kapea vyöhyke, jossa suojaisia satamapaikkoja on vielä runsaasti, mutta avomeren läheisyys on jo selvemmin tunnettavissa. Ulkosaaristossa meri on hallitseva elementti, niin pinta-alaltaan kuin muillakin tavoin.

Tarkastelualueen sijainti Suomen länsirannikolla suhteessa saaristoluokitteluun. Kemiönsaareltä on kiinteä yhteys mantereelle, ja maapinta-alan suhde vesipinta-alaan on suuri. Kuitenkin väli- ja ulkosaaristoon on vain lyhyt matka. Nykyiseen Kemiönsaaren kuntaan kuuluu alueita sekä sisä-, väli- että ulkosaaristosta. (Kartta SYKE.)

SAARISTOLUOKITTELU

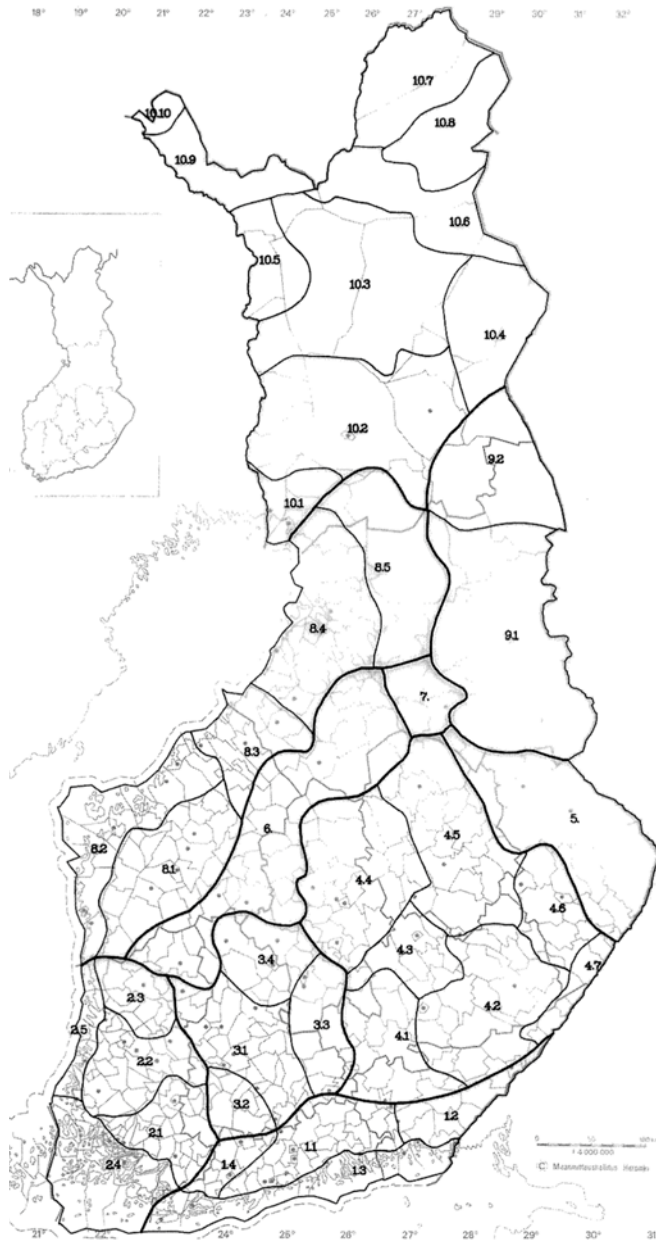
- Ulkosaaristo
- Välisaaristo
- Sisäsaaristo
- Saaristomaiset manneralueet
- Muut vesi- ja manneralueet
- Tarkastelualueen sijainti

MAISEMAN OMINAISPIIRTEET

Suomen maisemamaakunnat on ympäristöministeriön asettaman työryhmän vuonna 1992 laatima maiseman ja kulttuuriympäristön piirteisiin perustuva valtakunnallinen aluejako. Selvitys koostuu kahdesta osasta, joista ensimmäisessä esitetään maisemamaakuntajako ja maisemahoidon yleiset periaatteet ja toisessa valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet maakunnittain. Jaottelun tarkoituksena on tunnistaa kulttuurimaisemille ominaisia alueellisia piirteitä ja toimia kulttuurimaisemien suojelun ja hoidon apuvälineenä.

Arvokkaihin maisema-alueisiin on myöhemmin tehty alueellisia päivitysinventointeja, esimerkiksi tämän selvityksen tarkastelualueetta koskeva Varsinais-Suomen kulttuurimaisemaselvitys (Järvalto & Muhonen 2008). Valtioneuvosto on hyväksynyt päivitysinventoinnin Valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet (VAMA 2021) valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden tarkoittamaksi inventoinniksi 1.3.2022 alkaen, mutta siinä on keskitytty vain valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden valitsemiseen ja kuvailuun eli päivitetty vuonna 1992 valmistuneen selvityksen toinen osa.

Maisemamaakuntaluokittelussa Suomi jakautuu kymmeneen maisemamaakuntaan, joista osa on edelleen jaettu seutuihin. Kemiönsaaren alue kuuluu Lounaismaan maisemamaakuntaan ja edelleen Lounaisrannikon ja Saaristomeren seutuun.

Suomen maisemamaakuntajako. Kemiönsaari kuuluu maakuntaan 2. Lounaismaa, ja seutuun 2.4 Lounaisranniko ja Saaristomeri. (YM 1993/I, 17.)

Lounaismaa

Lounaismaa on pääosin alavaa, mutta varsinkin etelässä korkeussuhteiltaan vaihtelevaa, suoraviivaisten murros-laaksojen ja ruhjeiden luonnehtimaa aluetta. (YM 1993/I, 20). Kallioperä on voimakkaasti rakoillutta, sitä on runsaasti paljastuneena, ja se on osin varsin jyrkkäpiirteistä. Topografialtaan selkeästi suuntautuneita alueita ei juuri ole. (Rautamäki 1990, 27–28; Järvalto & Muhonen 2008, 10).

Alue on muinaista merenpohjaa, joka vasta melko myöhään, 7500–4500 vuotta sitten, alkoi kohota kuivaksi maaksi. (YM 1993/I, 20). Pitkään kestäneen merivaiheen aikana laaksoihin on kerrostunut hienoja maa-aineksia, etupäässä savea. Maiseman perusrunko muodostuu selänteiden ja laaksojen vuorottelusta. (Rautamäki 1990, 28–30). Etelässä maiseman peruselementtejä ovat rikkonainen saaristo ja kumpuilevat osin paljastuneet kallioalueet, pohjoista kohti pinnanmuodot loivenevat ja tunnusomaisia ovat laajat tasaiset, viljavat savikkoalueet ja lukuisat kiemurtelevat joet. (YM 1993/I, 20).

1	ETELÄINEN RANTAMAA	5	VAARA-KARJALA
1.1	Eteläinen viljelyseutu	6	SUOMENSELKÄ
1.2	Kaakkoinen viljelyseutu	7	OULUJÄRVEN SEUTU
1.3	Suomenlahden rannikkoseutu	8	POHJANMAA
1.4	Kiskon-Vihdin järvisseutu	8.1	Etelä-Pohjanmaan viljelylakeuksien seutu
2	LOUNAISMAA	8.2	Etelä-Pohjanmaan rannikkoseutu
2.1	Lounainen viljelyseutu	8.3	Keski-Pohjanmaan jokiseutu ja rannikko
2.2	Ala-Satakunnan viljelyseutu	8.4	Pohjois-Pohjanmaan jokiseutu ja rannikko
2.3	Pohjois-Satakunnan järvisseutu	8.5	Pohjois-Pohjanmaan nevalakeuden seutu
2.4	Lounaisrannikon ja Saaristomeren seutu	9	KAINUUN JA KUUSAMON VAARAMAA
2.5	Ahvenanmaa	9.1	Kainuun vaaraseutu
2.6	Satakunnan rannikkoseutu	9.2	Kuusamon vaaraseutu
3	HÄMEEN VILJELY- JA RANTAMAA	10	PERÄPOHJOLA - LAPPI
3.1	Keski-Hämeen viljely- ja järvisseutu	10.1	Keminmaan seutu
3.2	Tammelan ylänköseutu	10.2	Peräpohjolan vaara- ja jokiseutu
3.3	Päijänteen seutu	10.3	Aapa-Lapin seutu
3.4	Pohjois-Hämeen järvisseutu	10.4	Itä-Lapin tunturi- ja vaaraseutu
4	ITÄINEN JÄRVI-SUOMI	10.5	Länsi-Lapin tunturiseutu
4.1	Lounais-Savon järvisseutu	10.6	Metsä-Lapin tunturiseutu
4.2	Suur-Saimaan seutu	10.7	Pohjois-Lapin tunturiseutu
4.3	Savonseudin seutu	10.8	Inarijärven seutu
4.4	Keski-Suomen järvisseutu	10.9	Enontekiön pohjoinen tunturiseutu
4.5	Pohjois-Savon järvisseutu	10.10	Käsivarren ylätunturin seutu
4.6	Pohjois-Karjalan järvisseutu		
4.7	Laatokan-Karjalan seutu		

Alueen kallioperä on vaihtelevaa, tavallisimpia ovat kuitenkin graniitti- ja kiilleliuskealueet. (YM 1993/I, 20). Erityisesti alueen eteläosassa esiintyy kalkkipitoisia kivilajeja, mikä tuo kasvillisuuteen lehtomaisia piirteitä. (YM 1993/I, 20).

Katkonainen kolmas Salpausselkä kulkee alueen kaakoisreunassa lounaasta koilliseen, minkä lisäksi alueella on muutamia luoteis-kaakkosuuntaisia harju- ja saumamuodostumajaksoja. (YM 1993/I, 20). Pitkittäisharjut hahmottuvat maisemakuvassa matalina tasaisina selänteinä. Selkeimmin erottuva harjujakso on Oripäänkangas-Virttaankangas, joka samalla muodostaa merkittävän vedenjakajaselänteiden. Monet Varsinais-Suomen taajamista ovat sijoittuneet harjujen tuntumaan, ja myös tiestö noudattelee harjujen linjaa. (Rautamäki 1990, 29; Järvelo & Muhonen 2008, 10).

Alue kuuluu pääasiassa eteläboreaaliseen ja hemiboreaaliseen ilmastovyöhykkeeseen, aivan pohjoisessa alkaa jo näkyä Suomenselän seudun keskiboreaalisia piirteitä. Meri tasoittaa ilmasto-olosuhteita, ja ilmasto on leuto. Kevät alkaa hieman myöhemmin, mutta sää pysyy lämpimänä syksyllä pitempään, ja suuressa osassa aluetta kasvukausi on muuhun Suomeen verrattuna pitkä. Sekä ilmasto että maaperä soveltuvat erinomaisesti viljelyyn, ja Lounaismaa onkin otettu jo melko varhaisessa vaiheessa peltoviljely- ja karjankasvatuskäyttöön, ja maatalousmaiden sijainti ja reunavyöhykkeet ja niitä reunustava asutus ovat vakiintuneet jo varhain. Maanviljely on keskittynyt savikkoalueille. (YM 1993/I, 21).

Tyypillisiä metsätyyppejä ovat rannikolla karut puolukkatyyppin männiköt, sisämaassa tuoreet mustikkatyyppin kuusisekametsät. Myös rehevät metsätyypit, lehtomaiset kankaat ja lehdot, ovat yleisiä, mutta niiden määrää

rajoittavat kalliopaljastumat ja viljavimpien alueiden raivaaminen pelloiksi. Soita alueella on vähän, ja ne ovat pääasiassa pienialaisia korpia ja rämeitä. Rehevämmät suotyypit on yleensä otettu jo varhain hyötykäyttöön. (YM 1993/I, 21).

Järviä on alueen pohjoisosaa lukuun ottamatta vähän, ja vesistöjä edustavat pääasiassa joet. Viljelyalueilla järviä on laskettu, ja monet niistä ovat rehevöityneitä (YM 1993/I, 21.) Rannikkoalueilla keskeisin maisemaan vaikuttava elementti on meri.

Lounaisrannikon ja Saaristomeren seutu

Lounaismaan rannikkoseudulle tunnusomaista on laaja ja rikas merensaaristo (YM 1993/I, 22), mutta alueeseen kuuluu myös mantereisempia rannikkoseutuja. Saaristoa edustaa esimerkiksi arvokas luonto- ja kulttuurimaisemakokonaisuus Saaristomeren kansallispuisto. Kemiönsaari, erityisesti sen itäisemmät osat, sijoittuvat seudun mantereisempaan osaan.

Alueen maaperää ja topografiaa luonnehtivat laajat kallioalueet, joita suoralinjaiset murroslaaksot halkovat. Ruhjelaaksojen muodostamat lahdet jatkuvat kapeina syvälle sisämaahan. (YM 1993/I, 22). Maisema on pienipiirteistä ja vaihtelevaa, mikä johtuu kallioperän voimakkaasta rakoilemisesta ja tiheistä, toisiaan leikkaavista murrosvyöhykkeistä. Kallioperä on valtaosaltaan mikroliinigraniittia, mutta alueella on myös gneissien ja liuskeiden juonteita, jotka näkyvät maaston itä-länsisuuntautuneisuutena. Saaristossa on runsaasti kalliopaljastumia ja hioutuneita silokallioita, mutta niitä on löydettävissä myös mantereisemmilta alueilta. (Järvelo & Muhonen 2008, 11). Vaikka kallioalueita on paljon, on maiseman tärkein peruselementti meri.

Alueella on myös paljon savikoita. Yhtenäisemmät suuremmat savikkoalueet sijaitsevat idässä, sisäsaaristossa. Länttä kohti mentäessä kallioperän rikkonaisuus ja maiseman saaristomaisuus lisääntyvät ja savikkoalueet muuttuvat epäyhtenäisemmiksi ja pienemmiksi. Kuitenkin myös ulkosaaristossa on alueita, joissa kallioiden välisissä painanteissa savinen maaperä tarjoaa edulliset kasvuolosuhteet, mikä näkyy kasvillisuudessa.

Alue kuuluu kokonaisuudessaan hemiboreaaliseen ilmastovyöhykkeeseen, ns. tammivyöhykkeeseen, jossa tammen lisäksi menestyvät muut jalot lehtipuut. Koska ilmasto on edullista ja kallio- ja maaperässä on paikoin kalkkia, ovat lehdot ja muut rehevät kasvillisuustyypit yleisiä karujen saaristomänniköiden ja paljaiden kallioalueiden ohella. Yleisimpiä metsätyyppejä ovat Etelä-Suomelle tyypilliset kanervatyyppin kuivat kankaat, puolukkatyyppin kuivahkot kankaat ja mustikkatyyppin tuoreet kankaat. Harjualueiden etelä- ja länsirinteillä on paikoin paahdeympäristöjä, ja pienilmastoltaan suotuisilla paikoilla pienialaisina erityisiä elinympäristöjä, kuten pienialaisia niittyjä.

Lounaisrannikko on asutettu jo varhain. Edullinen ilmasto, maaperä ja liikenneolosuhteet synnyttivät alueelle jo varhain tiiviin asutuksen, ja suuri osa Suomen rautakautisesta asutuksesta on keskittynyt sisämaahan Lounaisrannikon alueelle. Uudemmassa asutuksesta lounaisrannikolle tunnusomaista on sekä perinteinen että uudempi huvila-asutus. (YM 1993/I, 21–22.)

Kemiönsaari

Vielä 7900 eaa koko Kemiönsaaren alue oli veden alla vedenpinnan ollessa noin 120 metriä nykyistä korkeammalla. Koska nykyinen maankamara oli jään vetäytyessä veden alla, kasautui sulamisvesien mukana valunut maa-aines meren pohjalle eikä kuivalle maalle niin kuin Sisä-Suomessa tapahtui. Sulamisvedet lajittelivat maalajeja siten, että raskaat suurirakeiset maa-ainekset painuivat pohjaan heti jään reunassa ja hienojakoisemmat maalajit levisivät veden mukana laajemmalle. Hienojakoisimmat maalajit, savet, muodostivat kaiken peittävän kerroksen meren pohjaan (Suistoranta & Asplund 1997, 18). Maan noustessa korkeimmat kohdat saavuttivat pinnan. Aluksi meren pinnalle kohosivat korkeimmat kallioselänteet, jotka huuhtoutuivat niitä peittäneestä maa-aineksesta, joka kasautui edelleen painanteisiin. (Suistoranta & Asplund 1997, 19).

Muodoltaan epäyhtenäinen, noin vuosina 8100–7800 eaa syntynyt kolmas Salpausselkä kulkee alueen kaakoisreunassa Kemiönsaaren ja edelleen Saaristomeren poikki. Salpausselän muodot vaihtelevat suuresti, paikoin muodostuma katkeaa ja häviää kokonaan. Suurimmat muodot ovat deltoja eli suistomuodostumia, jotka ovat kerrostuneet perääntyvän jään reunan eteen silloisen vedenpinnan tasoon asti, sekä pitkittäisharjua muistuttavia, mutta poikittain niihin nähden olevia reunaselänteitä, jotka koostuvat etupäässä lajittuneesta aineksesta. (Rautamäki 1990, 29.) Salpausselkään kuuluvia hiekkamaita näkyy yhä Strömmassa ja Björkbodassa sekä Dragsfjärdin keskustassa. Muodostuma jatkuu Gullkronan selällä osaksi veden alla muodostaen useassa kohdin poikkeuksellisen hienoja maisemia. Siihen kuuluvat saaret ovat pitkiä, kapeita someron, soran ja hiekan muodostamia saaria, kuten Saaristomeren kansallispuistoon kuuluvat Sandön ja Jurmo. (Suistoranta & Asplund 1997, 19–20.)

III Salpausselkä kulkee Dragsfjärdin kannasta, mikä näkyy maastonmuodoissa ja maaperässä. (Kartta GTK.)

Mahdollisesti jääkauden merkkejä alueen kallioperässä.

Mantereisimmissa osissa lähempänä Kemiötä pinnanmuotojen vaihtelu on vähäisempää, ja maasto muistuttaa enemmän Lounaismaan muuta maastoa. Lounasta kohti mentäessä maisema muuttuu vaihtelevammaksi ja saaristomaisemmaksi.

Dragsfjärdin kirkonkylä

Dragsfjärd sijaitsee järven ja meren välisellä kapealla kannaksella. Kannas on osa kolmatta Salpausselkää, mikä näkyy maaperässä: suurin osa alueesta on moreeniselännettä ja hiekkaa. Suurin osa tarkastelualueesta sijaitsee selänteellä, Salpausselällä. Järvitalon ja Muhosen (2008, 12) mukaan alueella ei oikeastaan ole järkevää puhua selänteistä ja laaksoista, sillä laaksot ovat käytännössä veden valtaamia ja merestä nousee selänteitä. Pienemmän mittakaavan tarkastelussa alueen maisemarakenteen voi kuitenkin katsoa muodostuvan matalammalla sijaitsevista savi- ja hiekka-alueista ja korkeammalla sijaitsevista moreenialueista ja kalliohuipuista.

Tarkastelualueella on havaittavissa sekä saaristo- että mannermaisia piirteitä. Kannaksen molemmin puolin levittäytyvät laajat peltoaukeat, mutta länteen mentäessä kallioselänteet ja -paljastumat alkavat pian saada suuremman roolin maisemakuvassa. Verrattuna esimerkiksi Salon seutuun ja Kemiön ympäristöön maisema on huomattavasti pienipiirteisempää: selännealueita on enemmän ja niiden väliin jäävät tasangot ovat pienipiirteisempiä ja reunoiltaan rikkonaisempia.

Dragsfjärd sijaitsee monella tapaa maiseman solmukohdassa: järven ja meren, sisäsaaristossa lähellä väli- ja ulkosaaristoa, 1A- ja 1B-menestymisvyöhykkeiden, Lounaisen viljelyseudun ja Lounaisrannikon ja Saarikkomeren seudun. Merkkirakennus, kirkko, sijaitsee tyypillisesti maiseman solmukohdassa. (Rautamäki 1990, 99.)

MAISEMARAKENNE JA MAISEMAKUVA

Maisemarakenne on luontotekijöiden ja ihmisen toiminnan muodostama dynaaminen kokonaisuus, jonka perusosia ovat maa- ja kallioperä, ilmasto, vesi, elollinen luonto ja kulttuurisysteemit. Luontotekijät muodostavat maiseman perusrungon, jonka päälle ihmisen toiminta luo kulttuurikerrostumia. Maisemarakenteen kulttuuritekijöitä ovat esimerkiksi rakentaminen, sen keskittymät ja infrastruktuuri. (Rautamäki 1990, 12.)

Selvitysalue sijaitsee lounaisrannikon ja saaristomeren maisema-alueella. Alueen maaperää ja topografiaa luonnehtivat laajat kallioalueet, jotka ovat jäsentyneet kallioperää halkovien suoralinjaisten murroslaaksojen mukaan. Ruhjelaaksojen muodostamat lahdet jatkuvat kapeina syvälle sisämaahan.” (YM 1993/I, 22).

Maiseman peruselementtejä ovat metsäiset selänteet ja niiden väliin jäävät pääosin maatalouskäytössä olevat hiekka- ja savitasangot. Paikoitellen on lähes puuttomia tai matalan kalliomännikön peittämiä kalliopaljastumia. Tyypillisimpiä metsäkasvillisuustyypppejä ovat kuivat ja tuoreet kangasmetsät, mutta koska ilmasto on edullista ja kallioperässä on painoin kalkkia, ovat myös lehdot ja muut rehevät kasvillisuustyyppit yleisiä. Koko seutu kuuluu hemiboreaaliseen ilmastovyöhykkeeseen, niin sanottuun tammivyöhykkeeseen. (YM 1993/I, 22).

Edellinen sivu. Tarkastelualueen maisemarakenne: laaksot, selänteet, näkymät ja maamerkit. Suuremmassa mittakaavassa koko kolmannelle Salpausselälle sijoittuva kannas on selännealuetta. Pienemmässä mittakaavassa korkeuserot ovat kuitenkin suuria, joten on voidaan erotella selänteitä ja niiden väliin jääviä matalampia alueita, laaksoja.

Selvitysalue sijoittuu pääosin Dragsfjärden-nimisen järven ja Norrfjärden-nimisen merenlahden väliselle kannakselle, maiseman solmukohtaan. Vesistöjen läheisyys onkin keskeinen tekijä maisemarakenteen ja maisemakuvan kannalta. Pääosa rannoista on puustoisia, mutta niiden lisäksi on avoimempiakin ranta-alueita, joilta avautuu pitkiä näkymiä vesialueiden ylitse. Vaikkei alueen metsäisyyden vuoksi näköyhteyttä veteen olekaan aivan kaikkialta tarkastelualueelta, on vesistöjen läheisyys aistittavissa ja havaittavissa esimerkiksi kasvillisuudesta.

Kannas on osa kolmatta Salpausselkää, ja suuremmassa mittakaavassa tarkasteltuna tarkastelualue on pääosin selännettä, jota ympäröivät laaksot ovat veden peitossa. Pienemmässä mittakaavassa pinnanmuodot ovat kuitenkin huomattavan vaihtelevia. Paikalliset korkeuserot ovat suuria ja kalli- ja moreeniselänteet nousevat paikoitellen jyrkästikin väliin jääviltä matalammilta hiekka- ja savipohjaisilta tasaisemmilta alueilta. Saaristomainen rikkonaisuus ja pienipiirteisyys näkyy maisemassa ja kasvillisuudessa, olematta kuitenkaan yhtä dominoivaa ja äärevää kuin väli- ja ulkosaaristossa. Vaihtelevat pinnanmuodot vaikuttavat pienilmastoon, ja tämä yhdessä maaperän vaihtelun kanssa synnyttää pienipiirteistä elinympäristöjen mosaiikkia.

Selvitysalue muodostuu vesi- ja ranta-alueista, kyläkeskuksen taajamasta, asuinrakennusten pihoista, talousmetsästä, suhteellisen luonnontilaisista metsäalueista ja maatalousmaisemasta. Alueen topografia, kasvillisuus ja käyttö ovat määrittäviä tekijöitä maiseman rytmittymisessä avoimiin, puoliavoimiin ja sulkeutuneisiin maisematiloihin.

Vesialueiden ja rantojen ohella maisemakuvassa korostuvat metsäiset sulkeutuneet ja puoliavoimet alueet, sekä korkeammat vähäpuustoiset kalliohuiput, erityisesti kylän luoteispuolella sijaitseva Dragonbergen kallio-

männikköineen, mutta myös Urheiluntien eteläpuolinen kallioalue pohjoisensuuntaisine kallioleikkauksineen ja Labbnäsin kartanon kaakkoispuolinen kallioalue vanhoine mäntyineen ja keloineen. Alueen metsät ovat pääosin talousmetsiä, mutta suhteellisen luonnontilaisiakin metsäalueita on paikoitellen, erityisesti Skolvikenin ja Seuraintalon välisellä alueella, Kullavikenin pohjukassa, muutamassa paikassa Labbnäsintien eteläpuolella sekä kapealla rantavyöhykkeellä.

Sulkeutuneet maisematilat ovat kasvillisuudeltaan reheviä metsäalueita, joita sijaitsee sekä moreeniselänteillä ja niiden rinteillä, ja ranta-alueilla. Vaikka rantavyöhykkeen metsät muodostavat vain kapeita vyöhykkeitä, ovat ne pensas- ja pohjakasvillisuudeltaan hyvin reheviä. Keskeisiä sulkeutuneita maisematiloja ovat Trollkullan metsäinen moreeniselänne, kirkkomaan länsipuolinen metsäalue ja Skolvikenin länsireunalle sijaitseva lehdosta ja tuoreesta kankaasta muodostuva metsäalue.

Puoliavoimet tilat joko kasvillisuustyyppiltään harvempia metsäisiä selänteitä, kasvatusmetsiä, joissa puusto on tasaikäistä ja pensaskerros joko luontaisesti harvaa tai harvennettua, tai puustoisia piha-alueita. Keskeisiä puoliavoimia maisematiloja ovat Furulundintien ympäristön hoitometsä ja Urheiluntien ja Kirkonkyläntien väliin jäävä metsäinen selänne, jossa sijaitsee lenkkipolku ja Dragonbergenin ja Labbnäsin kalliometsiköt.

Pääosin savikko- ja hiekka-alueille sijoittuvat avoimet maisematilat ovat suurelta osin ihmistoiminnan vaikutuksesta syntyneitä: puistoja, puistomaisia pihoja, maatalousalueita tai hakkuuaukeita. Laajimmat avoimet maisematilat ovat tarkastelualueen itä- ja länsilaidoille sijoittuvat peltoalueet. Keskeisin avoin maisematila on kirkkomaan ja entisen kansakoulun, koulun, päiväkodin, kunnan viraston ja kunnan työntekijöiden asuintalon / postin ja piha-alueiden muodostama suuri puistomai-

nen maisemakokonaisuus kylän keskustassa. Maisema avautuu etelään Dragsfjärdenille, sekä tuoreiden hakuiden johdota myös luoteeseen Kärä buktenille. Muita maisemakuvan kannalta tärkeitä avoimia maisematiloja on niitty Kullavikenin pohjoisrannalla, hotelli Merikruunun Kärä buktenille avatuva piha-alue ja Kirkonkyläntien pitkä näkymäakseli kääntöpaikalta harjutien risteykseen ja siitä edelleen Spikpakantien ristikseen. Seurakuntatalon ja K-kaupan välinen rinne, hotelli Merikruunun pihan lounaispuoleinen rinne ja laaja-alue Dragonbergenin länsipuolella on viime aikoina avohakattu, millä on merkittävän suuri vaikutus maisemakuvaan.

Edellinen sivu. Tarkastelualueen maisematilat: avoimet, puoliavoimet ja sulkeutuneet maisematilat. Uudet hakkuut on eritelty, sillä ne muuttuvat pian puoliavoimiksi ja sulkeutuneiksi kasvillisuuden palatessa alueelle.

Avoimena maisematilana voi pitää myös Kirkonkyläntietä jonka varrelle keskeinen avoin maisematila, kirkkomaan ja entisen kansakoulun piha-alue sijoittuvat. Näkymä Kirkonkyläntietä pitkin kohti länttä.

Arvokkaat maisema-alueet

Alueella ei ole valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaiksi maisema-alueiksi (VAMA) luokiteltuja kohteita. Paikallismaisemassa arvokkaita kohteita ovat Dragonbergenin kalliometsä ja näkymät Dragonbergeniltä kohti kirkonkylää, sekä pienialainen kallioalue Labbnäsin kartanosta kaakkoon. Maisemallisesti arvokkaina voi pitää myös Kullavikenin pohjoisrannalle sijoittuvaa niittyä ja rannoilta aukeavia avoimia näkymiä merelle ja järvelle. Ranta-alueella pitäisikin säilyttää riittävästi paikkoja, joihin kaikilla on vapaa pääsy.

Kylän keskusta on määritelty valtakunnallisesti merkittäväksi rakennetuksi ympäristöksi (RKY), ja on myös paikallismaisemassa arvokas kohde. Rakennettuun ympäristöön palataan myöhemmin selvityksessä.

Labbnäsin kartano pihoineen näkyy alueella kauas, toimien kirkon ohella maiseman hierakkisena pisteenä.

Dragonbergen on keskeinen maisema-alue, joka sekä näkyy paikallismaisemassa, että toimii näköalapaikkana, josta avutuvat näkymät kohti kylää ja Norrfjärdenin ylitse.

Maiseman ongelmat

Suurimmat maiseman ongelmat liittyvät hakkuisiin, joita tarkastelualueella on paljon. Maiseman, paikallisilmaston ja kasvilajiston kannalta niiden vaikutukset ovat merkittäviä ja pitkäkestoisia. Rautamäen (1990, 99) mukaan alueella harvinaisen harjumuodon säilyttäminen maisemarakenteessa edellyttää myös harjulle ominaisen, kulu- tuskestävyydeltään heikon metsän säilyttämistä, hoitoa sekä oikea-aikaista uudistamista.

Alueella on paljon tehokkaasti hoidettuja metsäalueita. Metsänhoito pensaskerrosta karsimalla luo tasapaksua metsämaisemaa. Rantojen tarpeeton harventaminen ”näkyvien parantamiseksi”, mikä heikentää maisemaa sekä vesialueen että rannan suunnasta katsottuna. minkä Lisäksi se heikentää alueen ekologista laatua ja altistaa rantoja mm. eroosiolle. Harvennetussa metsässä puut ovat myös alttiimpia kaatumaan tuulella.

Sorakuoppa kirkonkylän keskustan tuntumassa on ilmeinen maisemahäiriö.

Labbnäsin kartano on tärkeä maiseman kiintopiste kannaksen eteläpuolella, Dragsfjärdenin rannalla.

Maa- ja kallioperä ja topografia

Selvitysalueen maaperä on pääosin hiekkapohjaista, korkeammilla kohdilla on hiekkamoreenia ja kalliomaata. Rantojen läheisyydessä on savi-, liejusavi- ja hieno hietä -pohjaisia alueita, alueen itä- ja länsipuolisten peltoaukeiden maaperä on pääosin savea ja hiesua. Kannas on kolmannen Salpausselän osa, mikä pitkälti selittää alueen maaperän koostumuksen.

Happamat sulfaattimaat esiintyvät Suomessa pääasiassa jääkaudenjälkeisen Litorinameren aikoinaan peittämällä alueilla, joihin Kemiönsaaren alue kuuluu. Litorinameren korkein rantataso alueella oli noin 40–50 metriä nykyisen merenpinnan yläpuolella, minkä alapuolella sulfaattimaita voi esiintyä. Etelä-Suomessa esiintymisen on todettu liittyvän erityisesti liejuisiin sedimentteihin ja topografialtaan suojaisiin kerrostumisaltaisiin. (Auri, J. et al. 2022, 14). Koekairauksissa Kullavikenin etelälaidalta on löydetty happaman sulfaattimaan esiintymä, kattavia koekairauksia tarkastelualueella ei ole tehty.

Alueen kallioperä kuuluu ylemmän svekofennisen kronologisen yksikön alueeseen, ja on muodostunut Orosiraa-nisella kaudella, noin 1860-1800 miljoonaa vuotta sitten. Kallioperä on pääosin kerrostunutta syväkivilajia, osittain pyrokseenipitoista kvartsimaasäpägneissia. Kullavikenin pohjukassa ja Labbnäsin kartanan eteläpuolella on kapea vyöhyke vulkaanista amfiboliittia ja dipsidiamfiboliittia ja Kullavikenistä koilliseen Taalintehtaantien itäpuolella kapea viiru kiteistä kalkkikiveä.

Kvartsi-maasäpägneissin kiviaines on harmaata ja hienorakeista, runsaan kvartsin vuoksi kovaa, ja sen liuskeisuus on heikko. Amfiboliitti on musta, mustanharmaa tai vihertävä, hieno- tai keskirakenteinen, yleensä liuskeinen suuntautunut metamorfinen kivilaji. Amfiboliittiin on usein tunkeutunut syväkiviainesta, mikä tekee siitä raitaisen. (Laitala, M, 1991).

Vesistöt ja vedenjakajat

Suomi on jaettu 74:ään vedenjakajien rajaamaan suurempaan päävesistöön. Lisäksi on eritelty pienempiä rannikko- ja raja-alueiden vesistöjä (81–86) ja merialueet (91–99). Tarkastelualue sijaitsee Saaristomeren rannikkoalueen ja Ahvenanmaan päävesialueella (82), mikä tarkoittaa, että alueen vedet laskevat Saaristomereen.

Valuma-alueet on edelleen luokiteltu pienempiin osa-alueisiin. Kannaksen pohjois- ja eteläosa kuuluvat eri valuma-alueisiin. (Pohjoinen FI1-82.01.138.01, eteläinen FI1-82.01.103.01). Vedenjakaja kulkee mutkitellen kannaksen poikki. Valuma-alueiden rajat on esitetty oheisella kartalla.

Selvitysalue sijaitsee kahden vesistön, merenlahden ja järven välissä. Kannaksen pohjoispuolella sijaitseva Norrfjärden on matala, pääosin alle 5 metriä syvä kapea murtovesilahti. Veden laatu on vedenalaisen meriluonnon karttapalvelun (VELMU) mukaan välttävää. Lahden etelärannalla on muutamia Itämeren luontotyyppien uhanalaisuusarvioinnissa mainitun Kultajouhi- ja jouhilevähäpohjat -luontotyypin esiintymiä. Luontotyypin uhanalaisuusluokka on LC = säilyvä. (Suomen ympäristö, 2018:2, 53; VELMU).

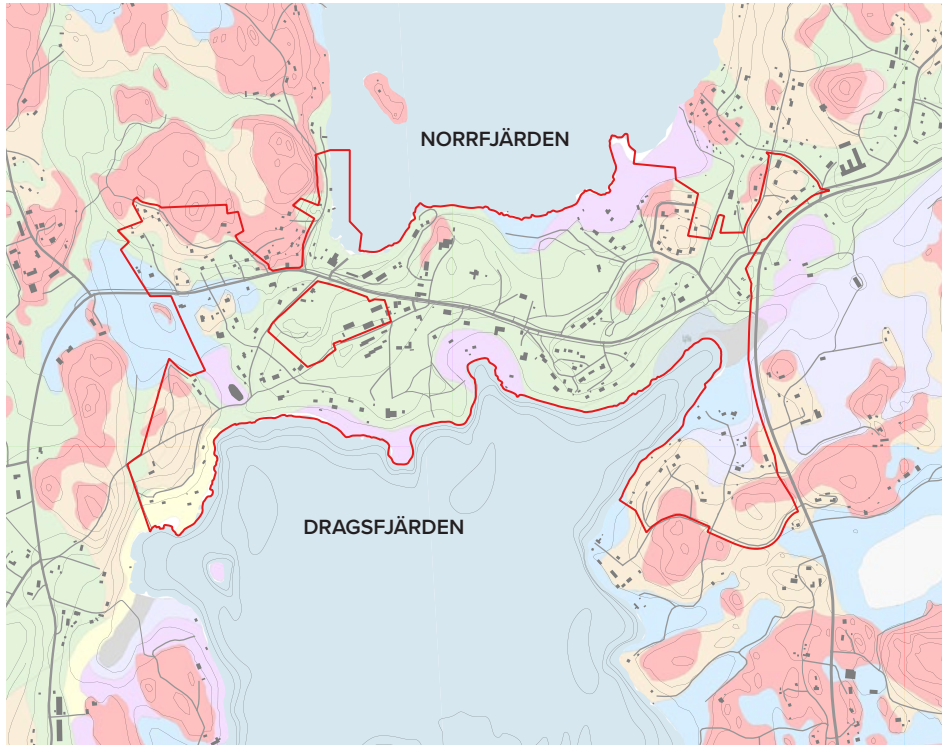
Kannaksen eteläpuolella sijaitseva Dragsfjärden on suurehko, pinta-alaltaan 3,5 km² kokoinen, järvi. Järven keskisyvyys on 8,2 metriä ja suurin syvyys on 16 metriä. Vielä pari sataa vuotta sitten Dragsfjärden oli yhteydessä mereen. Dragsfjärden kuuluu pintavesiltään pieniin ja keskikokoisiin vähähumuksisiin järviin ja sen ekologinen tila on tyydyttävä. Vesi on keskimäärin vain lievästi sameaa, ja humuspitoisuus melko vähäistä. Fosfori- ja typpipitoisuudet ovat tyydyttävällä tasolla. Pintaveden happipitoisuus on pysynyt melko hyvänä eri vuodena-

koina, mutta syvänteiden alusvedessä on havaittu voimakasta happivajausta (VELMU).

Vedenalaisen meriluonnon karttapalvelussa Dragsfjärden ja Norrfjärdenin eteläosa pienestä Skabbanin saaresta etelään on luokiteltu laguuneiksi. Norrfjärden on myös luokiteltu kapeaksi merenlahdeksi. Sekä kapeat merenlahdet että laguunit ovat Natura 2000-luontotyyppiop-
paassa mainittuja luontotyyppisiä. kumpikaan Dragsfjärden eikä Norrfjärden, ei kuitenkaan ole luokiteltu Natura 2000-kohteeksi.

Varsinaisia jokia alueella ei ole, ja ojaverkostokin on suppea. Kullavikeniin laskee idästä oja, ja Trollkullan uimarannan viereisestä ilmaisesta keinotekoisesta lammikosta johtaa oja Dragsfjärdeniin. Lammikkoon laskee pohjoisesta peltoaukeiden läpi kulkeva oja. Alueella ei sijaitse luokiteltuja pohjavesialueita

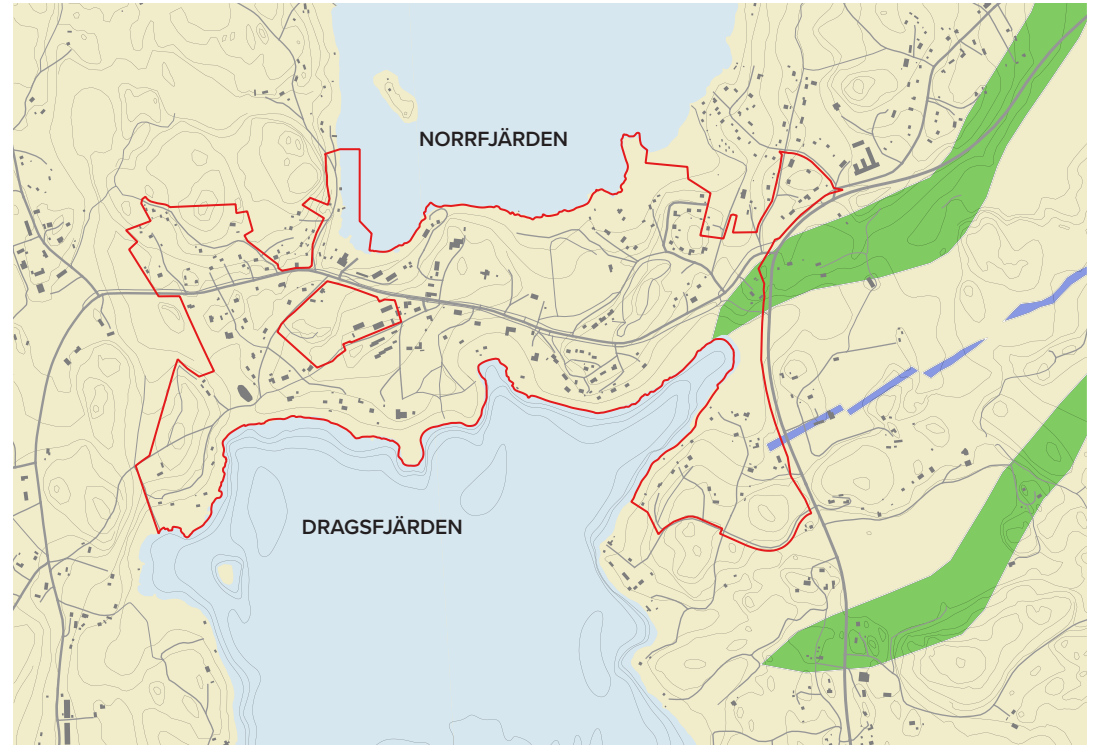

POHJAMAALAJIT

- Kallioma
- Kiviä
- Hiekkamoreeni
- Hiekka
- Karkea hieta
- Hieno hieta
- Savi
- Lieju
- Asemakaavan aluerajaus

Alueen pohjamaalajit. Kannsa on osa kolmatta Salpausselkää, mikä näkyy maaperässä kasautuneen hiekkamoreenin ja hiekan suuren määränä (Kartta GTK)

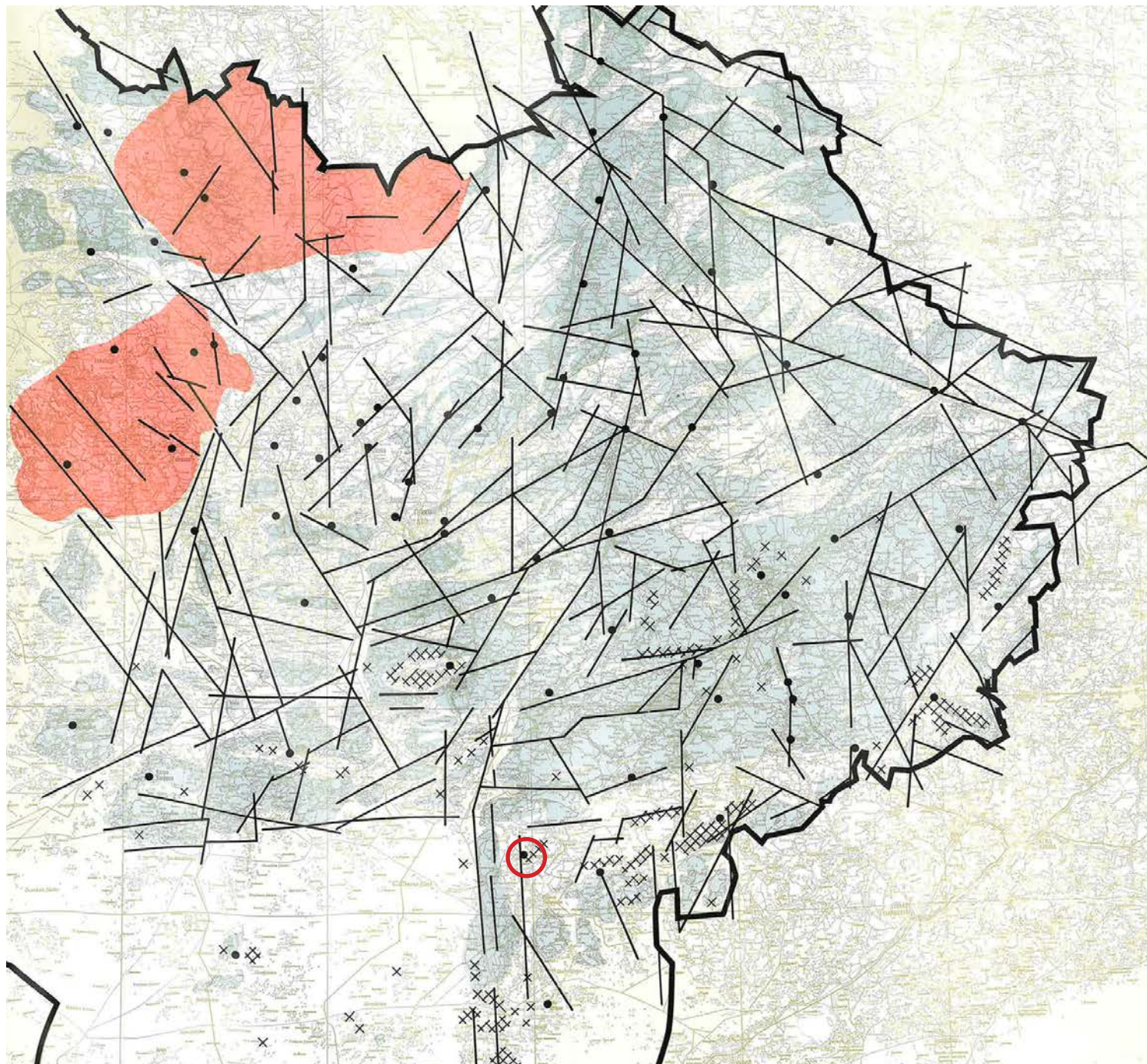

KALLIOPERÄ

- Kvartsimaasälpägneissi
- Amfiboliitti / diopsidiamfiboliitti
- Kiteinen kalkkikivi
- Asemakaavan aluerajaus

Alueen kallioperä on pääosin kvartsimaasälpägneissiä. Kalkin esiintyminen kallio- ja maaperässä edesauttaa lehtojen ja lehtomaisten metsätyyppien esiintymistä alueella. (Kartta GTK)

Edellinen sivu. Valuma-alueiden raja kulkee kannaksen keskivaiheilla. Pohjoinen osa laskee suoraan mereen, Norrfjärdeniin, eteläinen ensin Dragsfjärdeniin, mistä edelleen järven eteläreunasta mereen. Järven pinta on noin 0,8 metriä merenpinnan yläpuolella.

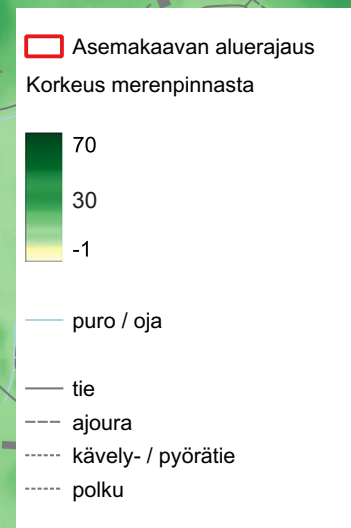
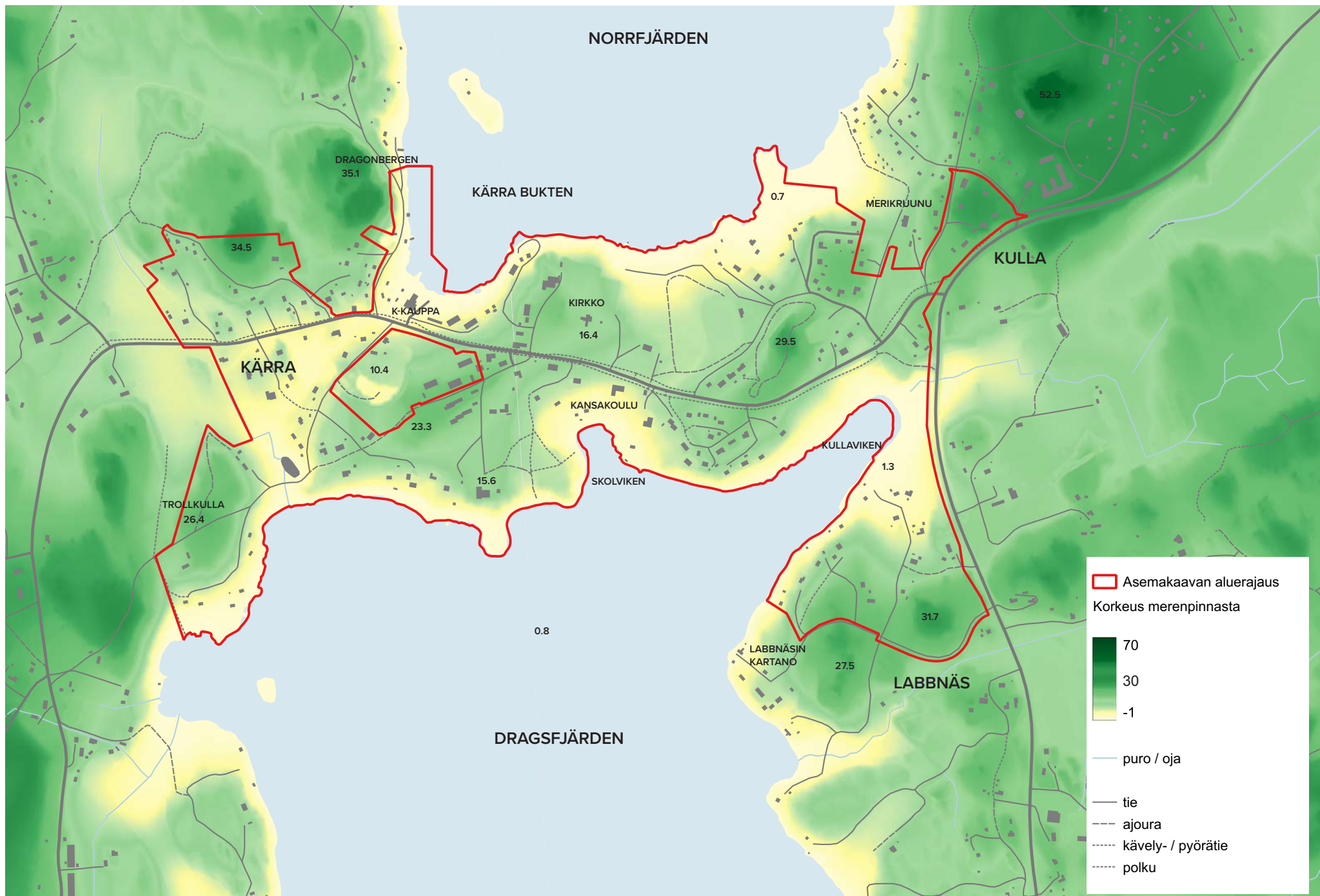
KALLIOPERÄN PÄÄPIIRTEET

BERGGRUNDEN I HUVUDDRAG
CHARACTERISTICS OF THE BEDROCK

- Syväkivet**
Plutoniska bergarter
Plutonic stones
- Pintakivet**
Suprakrustala bergarter
Supracrustic stones
- Rapakivi**
Rapakivi
Rapakivi
- Huomattava murrosvyöhyke**
Märkvärd brottal
Principal fault line
- Taajama**
Tätort
Locality
- x x x **Kalkkiesiintymä**
Kalkstenförekomst
Limestone

Kallion murrosvyöhykkeissä ei ole havittavissa selvää suuntautuneisuutta. Rautamáki (1990). Dragsfjärden kirkonkylä on ympyröity kartassa punaisella.

Seuraava sivu. Alueen topografiassa on erottuvat sekä keskiosan selänne että matalat ranta-alueet. Suurmaiseman laaksot sijoittuvat todellisuudessa vesialueille. Sekä merenlahti Norrfjärden että Dragsfjärden-järvi ovat matalia ja niiden pohjassa on savi- / mutakerrostumia.

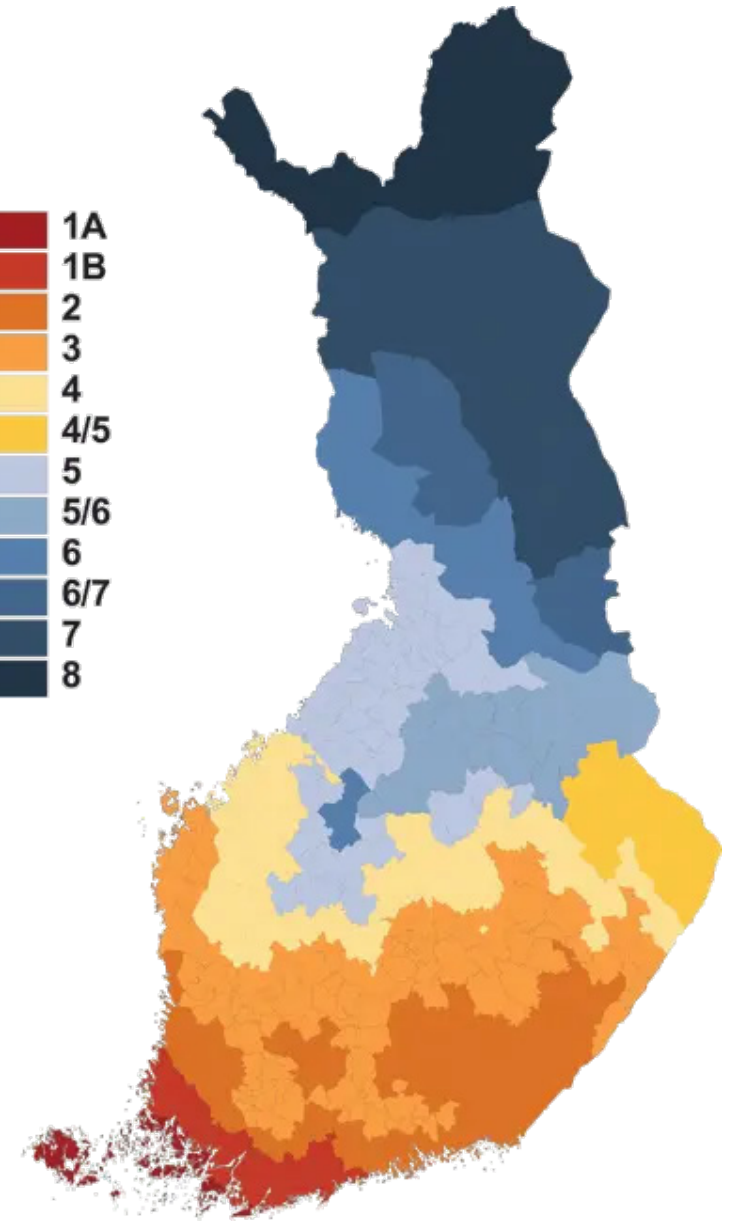
- Hemiarktinen
- Pohjoisboreaalinen
- Keskiporeaalinen
- Eteläboreaalinen
- Hemiboreaalinen

Suomen ilmastovyöhykkeet. Dragsfjärdin kirkonkylä sijaitsee edullisimmassa hemiboreaalisessa vyöhykkeessä, jota kutsutaan myös tammivyöhykkeeksi, sillä siellä menestyvät tammi ja muut jalot lehtipuut. (Kuva Ilmatieteen laitos.)

- 1A
- 1B
- 2
- 3
- 4
- 4/5
- 5
- 5/6
- 6
- 6/7
- 7
- 8

Hedelmäpuiden ja koristepensaiden menestymiseen perustuvassa kasvuvyökeluokittelussa Kemiönsaari sijaitsee aivan kasvuvyöhykkeiden 1A ja 1B rajalla. 1A on Suomen edullisin kasvuvyöhyke. (Kuva Ilmatieteen laitos.)

Aiemmassa, vain osa tämän selvityksen tarkastelualueesta kattavassa, luontoselvityksessä (Faunatica 2011) havaittiin Skolvikenin länsireunan metsäalueelta kolmen arvokkaan luontokohteen muodostama kokonaisuus. Kartalla esitetyt luontotyyppikuviot ovat :

- A. A. Luonnontilaisen kaltainen kangasmetsä (+linnustollisesti arvokas alue)
- B. Rehevä lehtolaikku / tuore keskiravinteinen lehto
- C. Paisterinne.

Näistä kohde B on metsälakikohde ja uhanalainen luontotyyppi kohteet A ja C ovat muita arvokkaita elinympäristöjä.

Selvityksen mukaan rantaa pitkin kulkee myös merkittävä ekologinen käytävä. Selvityksen mukaan käytävä on erityisen merkittävä siitä syystä, että Dragsfjärdin keskustan ollessa muuten pitkälti rakennettua on tämä viherkäytävä ainoa reitti, jota pitkin eliöt voivat liikkua kapean kannaksen yli. (Faunatica 2011, 6). Alueella havaittiin myös kaksi huomionarvoista puuyksilöä. Lähempänä rantaa sijaitseva puu, järeä tervaleppä (2), sopisi selvityksen mukaan jopa luonnonmuistomeriksi. (Faunatica 2011)

Maisemaselvityksen kenttäkäynneillä luontotyyppejä kirjattiin yleisluontoisesti, tekemättä perusteellisempia selvityksiä, jotka kuuluvat luontoselvityksen sisältöön. Havaittuja kasvillisuustyppejä olivat:

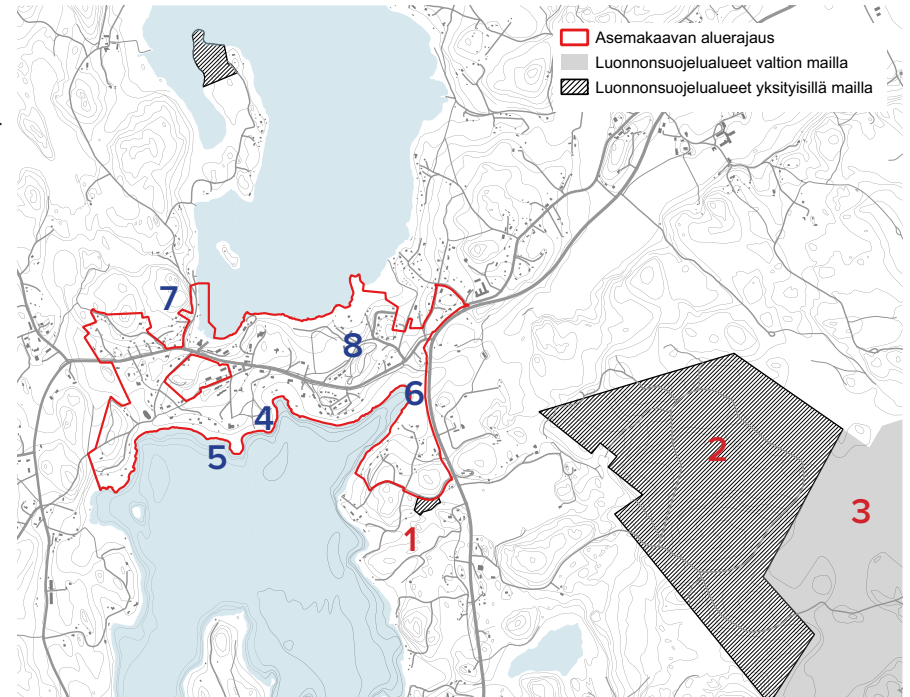
- Tuoreet kankaat
- Mäntyvaltaiset kuivat kankaat
- Tuoreet keskiravinteiset lehdot
- Kalliomänniköt
- Tervaleppävaltaiset rantametsät
- Rantojen kosteikkoalueet (F.husetin läheinen niemi ja Kullavikenin pohjukka)
- Kedot / katajakedot / karut kalliokedot

TARKASTELUALUEEN LÄHIYMPÄRISTÖN
LUONNONSUOJELUALUEET
1. Labbnäsin luonnonsuojelualue
2. Kullan luonnonsuojelualue
3. Dragsfjärdin Stormossenin luonnonsuojelualue.

Tarkastelualueella ei sijaitse luonnonsuojelualueita. Aiemmassa luontoselvityksessä mainittujen kohteiden suojelemista voisi harkita (4). Myös kartalle merkityt kosteikkometsät (5, 6) ja Dragonbergen (7) ovat mahdollisia luontokohteita). Lisäksi alueella on pienialaisia paahdeympäristöjä ja kasvillisuudeltaan kiinnostava kalliojyrkänne (8).

- Niityt
- Paahdealueet (paahteiset rinteet, tienpenkereet)
- Avokalliot / kalliojaljastumat
- Kalliojyrkänteet
- Ruovikot

Lisäksi havaittiin yksittäisiä poikkeuksellisen edustavia puuyksilöitä, kuten todennäköinen jättituija tarkastelualueen länsilaidalla Trollkullantin 23:n pihan reunalla. Alueella on myös paljon vanhoja suuria mäntyjä, joista osa on kilpikaarnaisia, sekä edustavia keloja, erityisesti Labbnäsin kartanon viereisellä kallioalueella.

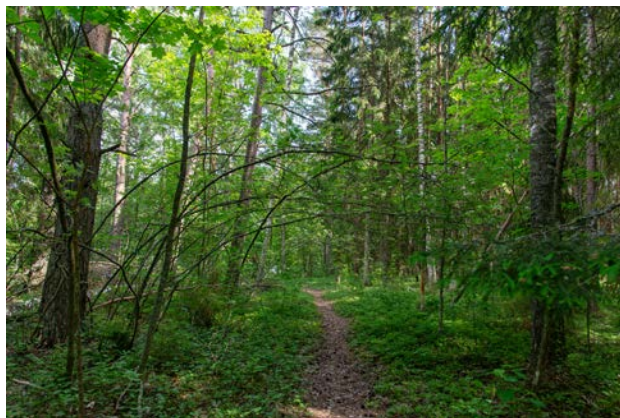

Alueen yleisimpiä kasvillisuustypit ovat tuoreet kankaat ja mäntyvaltaiset kuivat kankaat. Merkittävä osa metsistä on tasaikäistä ja lajistoltaan köyhää talousmetsää. Lisäksi tarkastelualueella ja sen läheisyydessä on viime vuosina suoritettu intensiivisiä avohakkuita.

Tarkastelualueen lähellä sijaitsee kolme luonnonsuojelualue: yksityisellä maalla sijaitsevat Labbnäsin luonnonsuojelualue ja Kullan luonnonsuojelualue, sekä valtion maalla sijaitseva Dragsfjärdin Stormossenin luonnonsuojelualue.

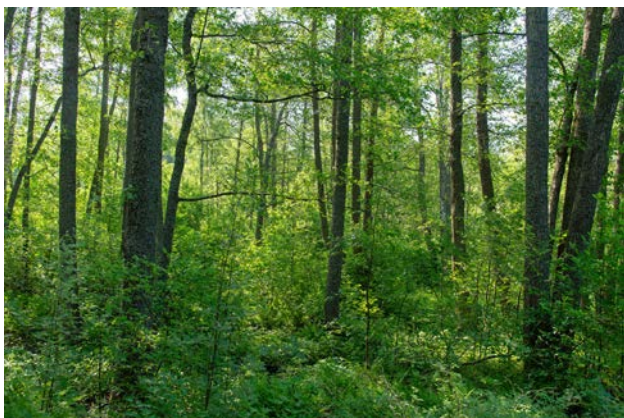
Skolvikenin länsirannan kasvillisuutta (4, ed. sivu).

Skolvikenin länsirannan kasvillisuutta (4).

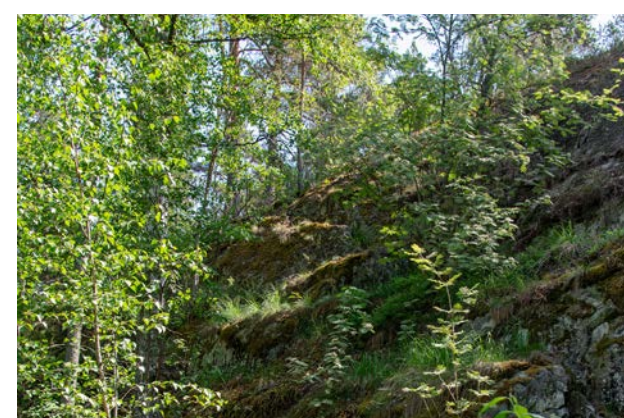
Rehevä niemi (5).

Ajoittain tulviva metsäalue Kullavikenin pohjukassa (6).

Dragonbergen (7).

Kalliojyrkäne (8).

Alueella on kattava polkuverkosto (ks. s. 25).

hauta- työ- ja valmistuspaikkoja (mm. Hammarsboda 4, 40010036) sekä pronssikautisia asuinpaikkoja ja hauta-
röykkiöitä.

Kaava-alueelta on tehty yksi esihistoriallisen ajan esi-
nelöytö, rautakautinen ruotokeihäänkärki (1000035418)
harjun hiekkamaasta Kyrkobylvägenin ja Spikbackväge-
nin ristyksen tuntumasta.

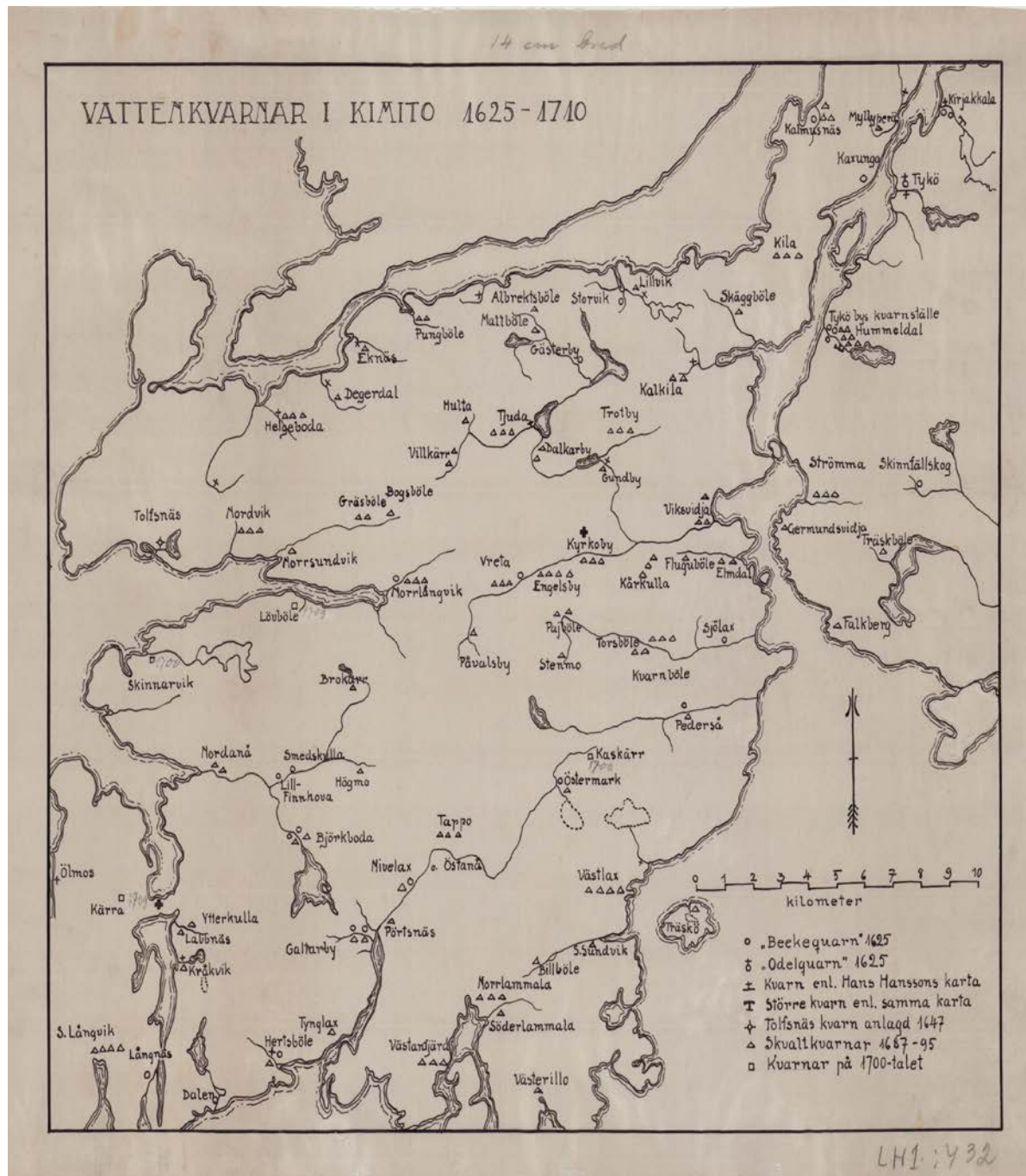
Historiallisen ajan muinaisjäänöksiä kaava-alueella on
yksi, Dragsfjärdin vanhan kirkon paikka (40500013) noin
100 m itään nykyisestä kirkosta. Lisäksi merialueella kaa-
va-alueesta hieman koilliseen on yksi vanha hylky (Dra-
gsfjärdinlahti 1, 1544) ja 1900-luvun hylky Dragsfjärdinlahti
2 (1545) noin 50–70 m pohjoiseen lahden keskivaiheilla.

Maanviljelys

Rakentamisen ohella maisemakuva eniten muokannut
tekijä on maatalous (Rautamäki 1990, 46.) Maatalous-
toiminta on kehittynyt Varsinais-Suomessa jo varhain,
viitteitä karjanhoidosta ja viljan viljelystä on jo kivikau-
delta, Kiukaisten kulttuurin (2500/2300–1800/1500 eaa)
ajalta. Pääasiallisia elinkeinoja alueella kivikaudella ja
pronssikaudellakin tosin olivat kalastus ja metsästys,
joiden merkitys säilyi vielä maanviljelyksen yleistyessäkin
rautakauden loppuvaiheilla (Haggrén et al. 2015, 222.)

Aluksi viljelytoiminta oli kaskiviljelyä, josta siirryttiin pel-
toviljelyyn keskiajalla. Pellot raivattiin maastossa savi- ja
hiekkapohjaisiin laaksoihin, maiseman perusrungon alim-
piin osiin. Rantojen tulvaniityt ja otettiin ensin laidunkäyt-
töön, myöhemmin niityiksi ja peltoviljelyyn. Maisemakuva
muistutti saaristoaikaa: tasankoja rajasivat metsäiset- ja
kallioiset selänteet.

Vuosien 1625–1710 vesimyllykartan perusteella
vaikuttaisi, että maanviljelystoiminta alueella on jo
tuolloin ollut aktiivista. (Kartta Finna).

Kemiönsaaren alueellakin suuri osa savisista tasangoista on ollut pitkää viljelykäytössä, asutuksen keskittyessä selännealueille peltoaukeiden reunoilla. 1700-luvun loppupuolen isojakokartoista on nähtävissä, että monet nykyisistä peltoalueista ovat olleet maatalouskäytössä jo silloin. 1600– ja 1700-lukujen vaihteen vesimyllykartasta päätellen maataloustoiminta on ollut jo tuolloin mittakaavaltaan merkittävää. Koska vanhojen karttojen perusteella vaikuttaisi, että 1700-luvulla käytännössä kaikki viljelykelpoinen maa-ala on jo otettu maatalouskäyttöön, on aktiivinen viljelytoiminta alueella on alkanut jo huomattavasti aiemmin.

Tarkastelualueella maataloustoiminta on keskittynyt alueen kaakoslaidan savikkoisille tasangoille Labbnäsissä sekä kirkonkylän länsipuolella Kärrassa. Kummasakin on jo 1700-luvun kartassa paljon pelto- laidun- ja niittyalueita sekä tilojen rakennuksia. Nykyisen Dragsfjärdin kirkonkylän alueella on sijainnut karttojen perusteella vain muutama laidun: yksi nykyisin asuinkäytössä olevalla alueella Pohjoisrannantien pohjoispuolella, yksi nykyisen hotelli Merikruunun merenpuoleisella pihalla-alueella, yksi Skolvikenin pohjukassa ja yksi nykyisin niittynä olevalta alueelta Kullavikenin pohjoisrannalla. Tämä johtuneen siitä, ettei selännealue maastonmuotojen eikä maaperänsäkään puolesta ole ollut maataloustoiminnalle edullista.

1900-luvulle tultaessa tilanne ei ollut merkittävästi muuttunut. 1920-luvun pitäjänkartassa pelto-, niitty- ja laidunalueet ovat lähes identtisiillä paikoilla 1700-luvun loppuun verrattuna, kuten myös nykytilanteeseen nähden.

Edellinen sivu. Yhdistelmä 1700-luvun lopun Isojakokartoista (KA). Nykyisen kirkonkylän alueella ei ole ollut asutusta, ja maatalouskäytössäkin on ollut vain pieniä maa-alueita. Sen sijaan kylän itä- ja länsipuolilla ovat maatalousmaat olleet laajuu-deltaan jo lähes nykyisellään.

Maatalouskäytössä 1920-luvulla (Pitäjänskartta, KA) olleet alueet piirrettynä vuoden 2023 ilmakuvan päälle. Merkittäviä eroavaisuuksia ei ole, mutta paikoin on havaittavissa, että aiemmin laitumena tai niittynä olleet alueet ovat päässeet metsittymään tai pusikoitumaan käytön puutteen vuoksi. Tarkastelualueella näin on käynyt esimerkiksi Skolvikenin länsirannalla (1).

- Asemakaavan aluerajaus
- rakennukset kartalla 1920
- pellot 1920

Tieverkosto

Varsinais-Suomen maisemassa tiet sijoittuivat joko avointen laaksojen ja metsäselänteiden väliseen tilaan, tai moreeni- ja hiekkapohjaisille selänteille. Tieverkoston keskeinen osa vaikuttaisi sijainneen jo pitkään pääosin nykyisellä paikallaan, johtuen maiseman perusrungosta – topografiasta, maaperästä ja maankäytöstä.

Suurimmat muutokset ovat tapahtuneet 1900-luvun loppupuoliskolla, kun teiden linjauksia on suoristettu vastaamaan autoliikenteen tarpeisiin. Alueelta itäänpäin johtavan uuden tieyhteyden, Dragsfjärdintien rakentaminen ja Taalintehtaantien linjan suoristaminen 1960–70-luvuilla. Dragsfjärdintie korvasi Kullantien tärkeimpänä idänsuuntaisena tieyhteytenä.

Tarkastelualueen luoteisosan kannalta suuri muutos on myös kirkolta luoteeseen Trollkullaan kulkeneen keskeisen tieyhteyden muuttuminen Furumalmintien-Kärrasandintien-Trollkullantien muodostamaksi katkonaiseksi ja ainakin auto ja pyöräliikenteen kannalta merkityksettömäksi. Muut muutokset tieverkkoon ovat mittakaavaltaan pieniä, ja syntyneet lähinnä palvelemaan uuden asutuksen tarpeita.

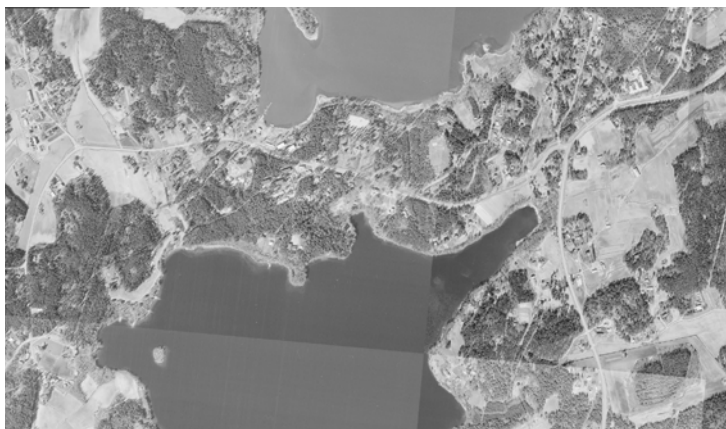
Huomionarvoinen tekijä alueella on aktiivisessa käytössä oleva polkujen verkosto, joka ainakin maaston kuluneisuudesta päätellen on ollut käytössä jo kauan (ks. s. 21).

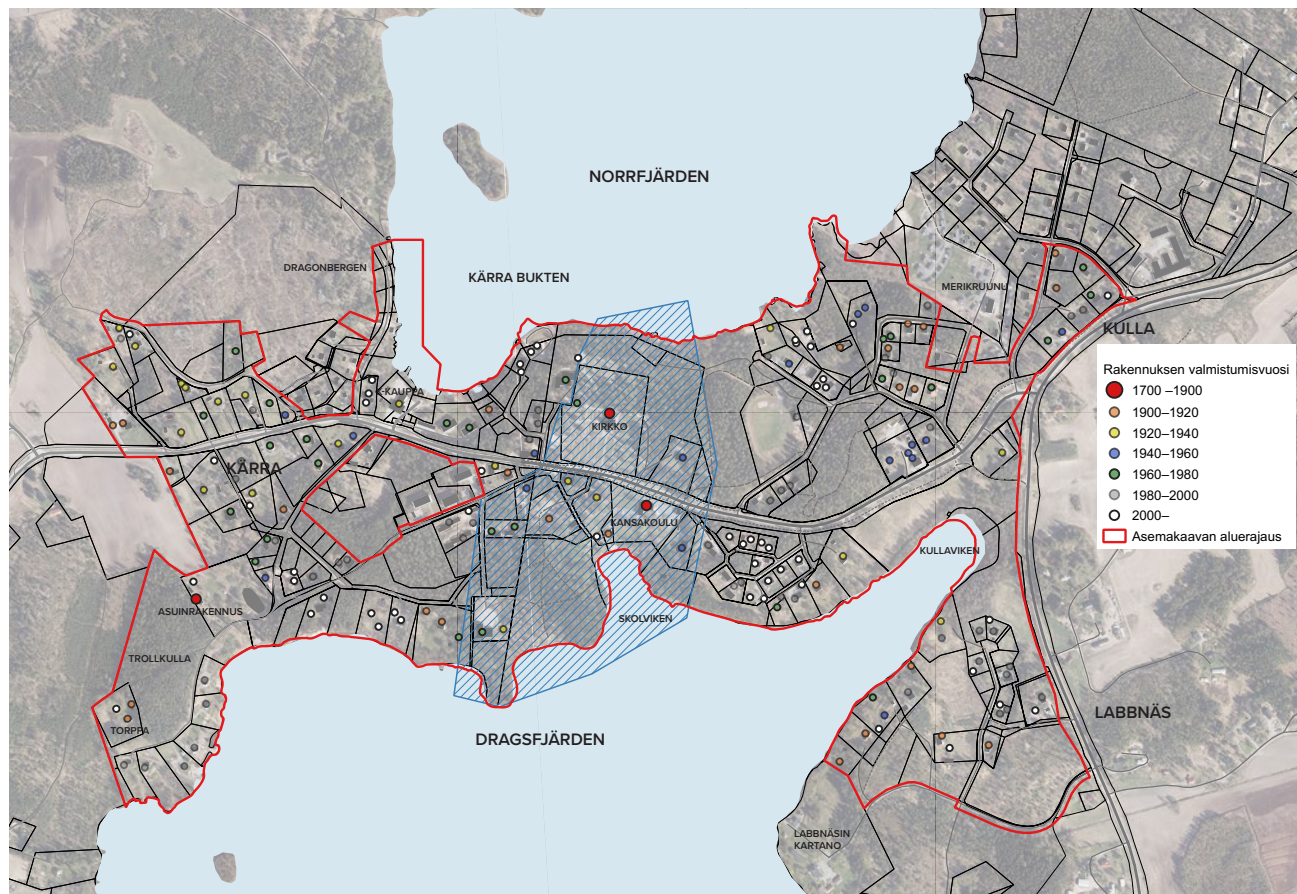
1951

1982

1997

Asemakaava-alueen rakennukset luokiteltuna valmistumisvuoden mukaan. Valmistumisvuodet ovat kunnan rakennusvalvonnan tiedon mukaiset. Rakennusten ikäarviomuseon informaatioportaalissa (MIP) poikkeaa paikoin rakennusvalvonnan tiedoista.

Ilmakuvat vuosilta 1951, 1982 ja 1997 (MML). Lisärakentamisen lisäksi keskeisimmät muutokset liittyivät tieverkoston pääteiden uusiin linjauksiin. Maatalousalueen vaikuttaisivat pysyneen lähes täysin paikoillaan.

RAKENNETTU KULTTUURIYMPÄRISTÖ

Asutuksella ja siihen liittyvillä muilla rakennuksilla, ties-töllä ja elinkeinoilla on ollut oleellinen maisemakuva muokkaava merkitys.

Rautamäki (1990, 98–101) luokittelee Dragsfjärdin kirkonkylän taajamatyyppin varsinais-Suomen alueelle harvinaiseen taajamatyyppiin ”vesistön ja harjuselänteen leikkauskohta”. Maisematyyppiä leimaavat voimakkaat maisemaelementit ja maastonmuodot, ja se hyvin yleinen Järvi-Suomen alueella. Rautamäen (1990, 46) mukaan Varsinais-Suomen maisemassa asutus ja merkkirakennukset sijoittuivat peltoja reunustaville selänteille, paikoille, joilta oli hyvät näkymät avoimiin maisematiloihin. Tällaisia paikkoja hän kutsuu maiseman hierarkkisiksi pisteiksi.

Dragsfjärdissä tällaisia rakennuksia ovat maiseman solmukohdassa sijaitseva kirkko kellotapuleineen. Tarkastelualueen lähiympäristössä hierarkkisessa pisteessä sijaitsee myös aiempi pappila, Labbnäsin kartano.

Rakennushistoria

Vanhon karttojen perusteella rakentaminen tarkastelualueella ennen 1900-lukua on keskittynyt Ytterkullan-Labbnäsin ja Kärran maatalousalueille. Kirkonkylän alueella tätä vanhempia rakennuksia ovat koulurakennus ja Trollkullassa sijaitseva 1700–1800-luvuille ajoitettu asuinrakennus. Lisäksi Trollkullassa on 1870 Senaatinkartassa torppa, jonka rakennusajaksi on museon informaatioportaali (MIP) ajoitettu ”ennen vuotta 1920”. Voisi olettaa, että kyseessä on kuitenkin sama rakennus, jonka ajoitus on vain museoportaali päätarkka.

Ristinkirkon muotoinen kirkko on vihitty käyttöön vuonna 1755, ja sen rakennettiin kirkonrakentaja Anders (Antti) Piimäsen johdolla. Kellotapuli valmistui vuonna 1763.

Kirkkoa ennen Dragsfjärdissä oli Dragen kappeli, jonka rakentamisvuotta ei tiedetä. Kappeli sijaitsi noin sata metriä nykyisestä kirkosta itään, ja purettiin huonon kuntosaa takia vuonna 1695. Kirkon vierestä kulki aikoinaan myös veneenvetoreitti kannaksen ylitse.

Kirkko sijoitettiin kannakselle oletettavasti sekä maise-mallisista, että toiminnallista syistä. Onhan se sijainnut suhteessa alueen maarekisterikyliin keskeisessä paikalla, Kärran, Ytterkullan ja Labbnäsin välimaastossa. Kärraan ja aiemmin Olmnäiksi kutsutulle Kemiönsaaren läntiselle osalle ainut kulkureitti mantereeseen suunnasta oli kannasta kulkeva tie. Kirkolle oli myös hyvät yhteydet vesiteitse sekä etelästä Taalintehtaan suunnasta että pohjoisen suunnasta ja keuempaa lounaisesta saaristosta, joten se pystyi palvelemaan suhteellisen suuren alueen käyttäjäkuntaa. Lähimmät kirkot 1700-luvulla olivat idässä Kemiössä, kaakossa Västanfjärdissä ja etelässä Hiittisissä. Kirkon pappila sijaitsi Labbnäsin, nykyisen Labbnäsin kartanon paikalla jo 1600-luvulla. Labbnäsin nykyinen päärakennus on vuodelta 1904.

Alkuperäinen koulurakennus on vuodelta 1878, ja siihen on tehty muutoksia 1930- ja 1940-luvuilla. Koulu oli käytössä vuoteen 2009 saakka.

1920-luvun kartassa näkyvät koulurakennus, sen lähellä-rannempana sijaitsevat päiväkotit ja talousrakennus, sekä joitakin rakennuksia Kirkonkyläntien pohjoispuolella, nykyisen Spikpakantien varrella. Museon informaatioportaali (MIP) mukaan Spikpakantien varrella ei kuitenkaan enää ole sen aikaisia rakennuksia, joten ne on oletettavasti purettu ja niiden tilalle on rakennettu uusia.

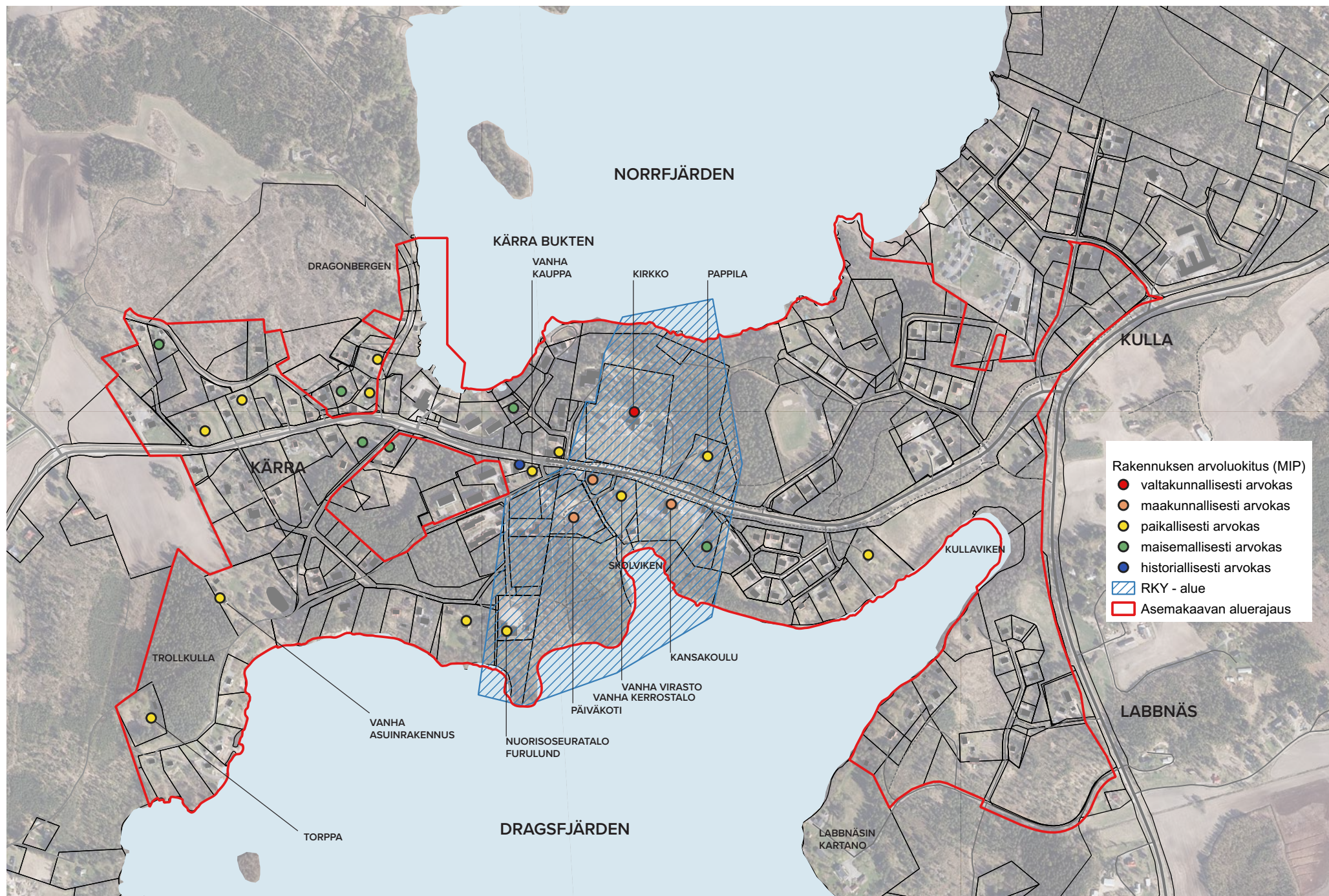
Syy vanhemman rakennuskannan puutteelle on todennäköisesti se, että Salpausselälle sijoittuvan kirkonkylän alueella ei ollut merkittävästi maataloustoimintaa, ja maa-

talouteen liittyvä rakentaminen keskittyi pelto- ja laidun-alueiden lähistölle. 1900-luvun alkuvuosikymmenillä kylän keskustaan ja sen ympärille rakennettiin uusia rakennuksia. Ensimmäinen kauppa Kärrassa oli avattu jo vuonna 1885, mutta vuonna 1916 avattiin osuuskaupan myymälä, ja 1920-luvulla muun muassa posti- pankki- kunnantalo, ja asuinrakennuksia. Kirkon ympäristöön muodostui jonkinlainen kyläkeskusmainen rakenne. (Suistoranta & Asplund 1997, 128.)

Aktiivisuutta alueelle 1900-luvun alkuvuosikymmeninä toi myös kesäasuminen: 1930-luvulla avattiin täysihoteli, nykyinen hotelli Merikruunu, jonka vieraina kävi pääasiassa helsinkiläisiä suomenruotsalaisia (MIP). Myös vanhaan pappilaan sijoittuneessa Labbnäsin lomakodissa harjoitettiin majoitustoimintaa uuden pappilan valmistuttua kirkon viereen. Lisäksi alueella oli muitakin kesäkäytössä olevia rakennuksia. (Suistoranta & Asplund 1997, 134.)

1920-luvulta lähtien alueen rakennuskanta on kasvanut. Oheisesta kartasta näkee, että kasvu on ollut pääosin taasaista, mutta erityisen paljon uusia rakennuksia on tullut 2000-luvun puolella.

Uudempi, 1960-luvun jälkeen tapahtunut rakentaminen, mukaan lukien liikenneinfrastruktuuri, on muuttanut alueen maisemakuva. 1970-luvun kerrostalot vaikuttavat merkittävästi maisemaan Kärrä buktenin ja Dragonbergenin suunnasta, samoin kuin 2000-luvun rantarakentaminen. Myös kauemmas rannasta sijoittuva uudisrakentaminen korttelialueineen ja pihanurmikoineen on osin ristiriidassa alueen vanhemman rakennuskannan ja vaihtelevan ja sisäsaaristomaisen miljöön kanssa.

Rakennussuojelu

Kirkkomaa ja koulurakennus piha-alueineen kuuluvat RKY-alueeseen, kuten myös kirkon vieressä sijaitseva vuonna 1954 rakennettu pappila, koulun vieressä sijaitseva entinen kunnantalo, kivinen asuinrakennus, sekä joukko muita rakennuksia, ja entisen niityn tai laitumen paikalla nykyisin sijaitseva metsäalue. Lounaassa rajauksen sisältyy myös 1960-luvun nuorisoseurantalo Furulund ja sen viereinen 1900-luvun alun rakennus, sekä metsäalueita. RKY-alueen raja-
aus on laaja, eikä vaikuta täysin perustellulta. Skolvikenin länsirannan metsäalue soveltuisi luontoarvojensa perusteella osittain suojelualueeksi, mutta RKY-status vaikuttaa erikoiselta. Sama koskee aluerajauksen koillisreunan metsäaluetta. Sen sijaan rajauksen olisi perusteltua sisällyttää 1900-luvun alun kaupparakennus Furumalmintien alkupäässä.

Kaavassa suojeltuja rakennuksia ovat pappila (1954), vanha kauppa (ennen 1920) Furumalmintien alkupäässä, kirkkoa vastapäätä RKY-alueella sijaitsevat asuinkerrostalo (1927), 1900-luvun alun päiväkotirakennus ja kunnan virasto sekä kansakoulu (1878/1930-luku).

Suojeltuja pihapiirejä alueella ei ole. Joitakin edustavia mahdollisesti säilyttämisen arvoisia pihapiirejä on merkitty sivulla 31 esitettävään maisematyyppiluokituskarttaan.

Museon informaatioportaalissa monien rakennusten tiedot vaikuttavat puutteellisilta, niin ajoituksen kuin kulttuurihistoriallisen arvioinninkin puolesta. Portaalin arvoluokitukseen pohjautuva kartta esitetään seuraavalla sivulla.

Edellinen sivu. Rakennusten arvoluokitus alueellisen vastuumuseon informaatioportaan mukaan (MIP). Arvokkaiksi luokitellut rakennukset sijoittuvat pääosin RKY-alueelle.

Vanha virasto / toimistorakennus RKY-alueella.

Dragsfjärden vuonna 1755 valmistunut kirkko.

Trollkullan torppa komeine pihapiirineen.

Käräbuktin rannalla sijaitsevat kerrostalot lahden yli nähtynä.

Vanha kauppa avoimine piha-alueineen.

Uutta loma-asumista Trollkullassa.

MAISEMATYYPPILUOKITTELU

Maisemaselvityksen loppupäätelmänä esitetään jako maisematyyppeihin. Luokittelu perustuu muun muassa topografisiin, ekologisiin ja käyttöön liittyviin tekijöihin. Luokittelu ei pyri olemaan täydellinen ja kaiken kattava ja siinä on päällekkäisyyksiä ja yleistyksiä. Alueiden rajat eivät ole tarkkoja ja perustuvat karttatarkasteluihin ja maastossa tehtyihin havaintoihin.

Luokittelu pyrkii määrittelemään eri maisematyyppien ominaispiirteet, niiden olemusta ja mahdollista arvoa määrittävät keskeiset tekijät ja puutteet. Tarkoitus on, että luokittelu toimisi kaavoituksen apuna määriteltäessä miten alueen kehittämisessä voitaisiin kehittää myös sen maisemallisia arvoja.

 Asemakaavan aluerajaus

Alueiden luokittelu

 Turpeenottoalue

 Hakkuu

 Hiekan- / soranottoalue

 Piha, kasvillisuus pääosin matalaa

 Piha, kaavillisuus pääosin matalaa, mahdl. kulttuurihistoriallinen kohde

 Puustoinen piha-alue

 Puisto tai puistomainen piha, hautausmaa

 Virkistysalue: uimaranta, urheilukenttä

 Metsä

 Hoitometsä

 Metsä, mahdollinen luontokohde

 Metsä, virkistysalue

 Rantametsä tai rantakosteikko

 Rantametsä tai -kosteikko, mahdollinen luontokohde

 Maatalousmaa

 Niitty tai muu pienialainen avoin alue

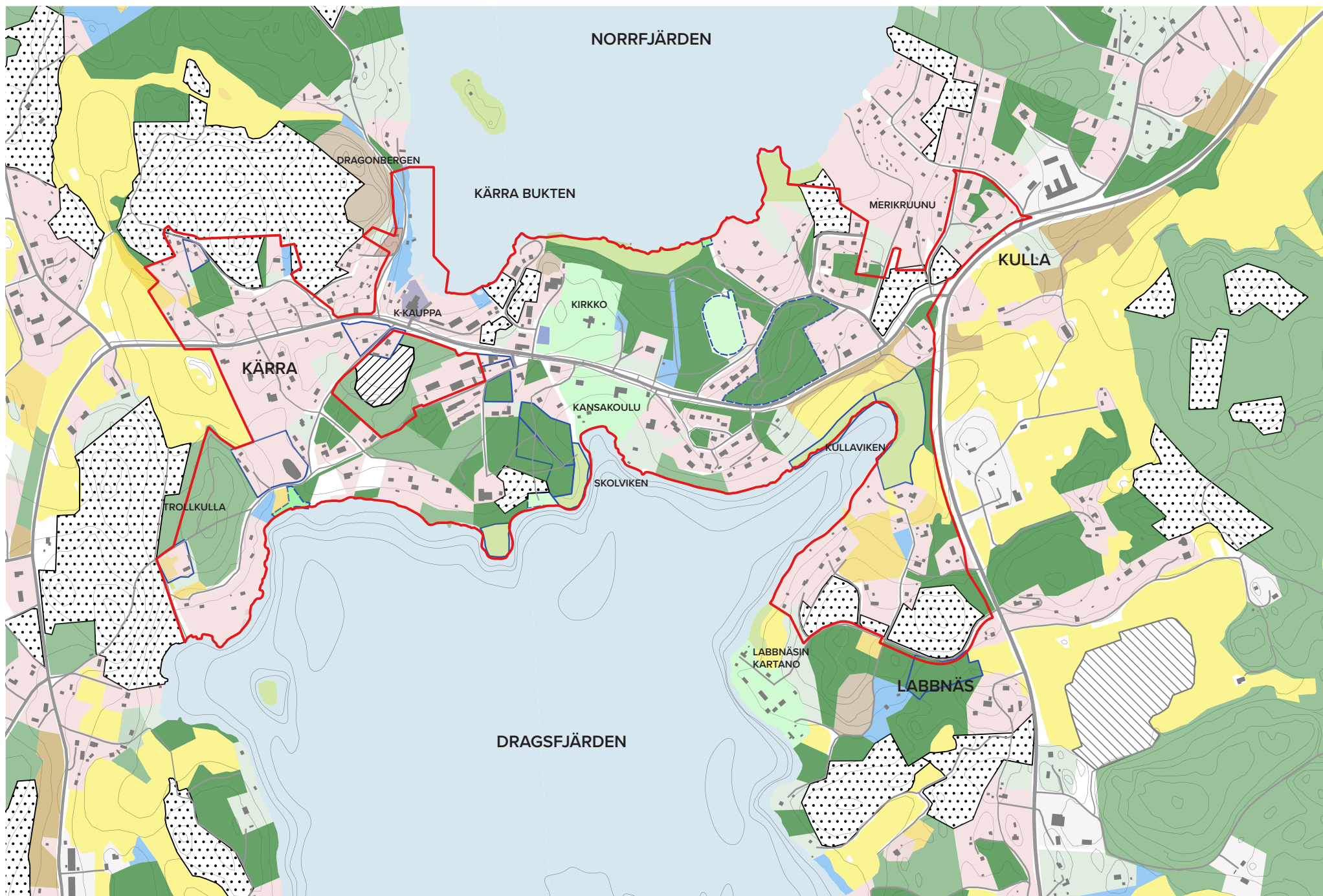
 Puustoinen kallioalue

 Muu / luokittelematon

 Yrityspiha-alue

 Autoliikenne / pysäköinti

Tämä ja seuraava sivu. Tarkastelualueen maisematyyppijako. Alueiden rajat ovat viittellisiä. Maisematyyppien tarkoituksena on toimia kaavoituksen tukena määriteltäessä, mitä maisemallisia tekijöitä olisi hyvä huomioida osa-alueiden kehittämisessä.

Hakkuualue

Tarkastelualueella on paljon viimeaikaisia hakkuita, myös kirkonkylän keskustan tuntumassa. Hakkuilla on aina suuri vaikutus maisemaan, ja pinnanmuodoiltaan vaihtelevassa ympäristössä ne vaikuttavat maisemaan merkittävästi, mitä lisää niiden näkyminen kauas vesialueita pitkin. Lisäksi hakkuut vaikuttavat heikentävästi paikallisiin ilmastoon ja luontoon. Maisemallisesti arvokkaalla selänneellä on sen kulutuskestävyydeltään heikon metsän säilyttäminen tärkeää. Myös kyläkeskuksen taajama-alueella puustoa on syytä varjella.

Piha, kasvillisuus pääosin matalaa

Pienipiirteisessä saaristomaisemassa ovat luontaisia erilaiset pienialaiset matalat kasvillisuustyytit. Sen sijaan suuret nurmientäät eivät sovi maisemaan, eivätkä vaatimansa kastelun takia ole ekologisestikaan hyvä kasvillisuustyyppi. Erityisen haitallista sekä maiseman että luonnon kannalta ovat vesialueisiin asti ylettyvät nurmi-alueet ja rantapuuston poistaminen.

Pihojen suunnittelussa olisi hyvä hyödyntää aluelle ominaisia kasvillisuustyyppijä ja kasvilajistoa, matalakasvuisilla alueilla esimerkiksi niitty- ja paahdekasvillisuutta.

Puustoinen piha-alue

Puustoisilla piha-alueilla luontaista puustoa on joko säästetty, tai puusto on ehtinyt kasvaa suureksi. Monet alueista ovatkin vanhempien rakennusten pihvoja. Puuston säästäminen on sekä maisemallisesti että ekologisesti hyvä ratkaisu. Erityisen tärkeää on puuston säästäminen rannan lähelle rakennettaessa. Monin paikoin rannan puustoa on kuitenkin harvennettu ja poistettu pensaskeros, joka rajoittaa näkymiä vesistöille. Pihojen puuston ja pensaiston tarpeetonta harventamista tulisi välttää, erityisesti rantavyöhykkeellä

Puisto tai puistomainen piha, hautausmaa

Alueet ovat pääosin vanhaa kulttuuriympäristöä ja kulttuurikasvillisuutta, jossa on nurmea, perennoita ja monia puulajeja, mukaan lukien jalopuita. Paikoitellen on myös hoitamattommille tai karummille alueille syntyneitä laikkuja esimerkiksi niittykasvillisuutta. Vaikkei kasvillisuus välttämättä olekaan ekologisesti alueella ominaista, ovat puistot osa alueen kulttuurimaisemaa, ja sellaisinaan vaalittavia.

Hoitometsä

Suuri osa alueen metsistä on suhteellisen tasaikäisiä ja tasaisesti harvennettuja hoitometsiä. Maisematyypin suurin ongelma on, että se on maisemallisesti ja lajistoltaan köyhää. Osa alueen metsistä tosin on luontaisestikin vähälajisia, mutta yleensä luonnontilaisissa metsissä puiden ikärakenne vaihtelee enemmän. Muuttamalla hoitotoimenpiteitä lajirikkautta voi parantaa. Ranta-alueiden lähellä sijaitsevien metsäalueiden liiallinen ”siistiminen” maisemien avaamiseksi saa ne muistuttamaan hoitometsiä, eikä ole suositeltavaa ekologisesti eikä maisemallisesti.

Metsä

Alueella on jonkin verran sekä vähemmän hoidettuja että suhteellisen luonnontilaisia metsiä. Alueelle tyypillisiä metsiä ovat puolukkatyyppin kuivahkot kankaat ja mustikatyyppin tuoreet kankaat, mutta paikoitellen on myös kuivia kankaita. Ilmastoltaan ja maaperältään edullisemmilla paikoilla kuten Skolvikenin länsilaidalla on lehtomaista kasvillisuutta. Luonnontilaisia metsiä alueella on syytä vaalia, mutta monin paikoin esimerkiksi niiden virkistyskäyttö on mahdollista luonnonmaisemaa vaarantamatta. Osa metsäalueista on mahdollisia luontokohteita, joiden suojelu voisi olla perusteltua.

Rantametsä / kosteikko

Alueen rannoilla on moni paikoin pääosin tervaleppävaltaisia rantametsiä, joista osa on säännöllisesti tulvan alla. Muuta puustoa ovat hieskoivut, harmaalepät ja haavat, paikoin saattaa olla saarnia ja kynäjalavia. Kasvillisuus on rehevää muistuttaen lehtojen tai lehtomaisten kankaiden kasvillisuutta. Osa rantametsistä ei ole tulva-alueella, ja niissä pensaskerros, erityisesti pajut ovat runsaita. Rantametsät ovat ekologisesti ja maisemallisesti arvokkaita, ja ne olisi hyvä syytä säilyttää luonnontilaisina.

Pelto

Erityisesti tarkastelualueen itä- ja länsipuolella levittäytyvät pitkään käytössä olleet peltoalueet. Ne ovat Varsinais-Suomelle tunnusomaista peltomaisemaa, ja niitä voi pitää maisemallisesti arvokkaina. Peltomaisemissa, kuten rantamaisemissakin, uudisrakentamisen sijoittamisessa on huomioitava, että sen maisemalliset vaikutukset ovat laaja-alaisia. Sama koskee hakkuita peltoalueiden reunoilla, jotka näkyvät peltomaisemassa kauas, ja saattavat entisestään lisätä tuulisuutta.

Niitty, niittymäinen avoin alue, paahdeympäristö

Alueella on jonkin verran pienialaisia niittymäisiä ympäristöjä sekä karumpia paahdeympäristöjä, mukaan lukien tienpienareet. Lisäksi alueella on ennen maatalouskäytössä olleita suurempia puuttomia niittukasvillisuuden valtaamia alueita. Kaikki mainitut ovat sekä maiseman että luonnon kannalta edullisia. Erityisesti pienialaiset paahdeympäristöt ovat tärkeitä hyönteisille. Suurempien niittyalueiden metsittymisen rajoittaminen olisi toivottavaa.

Puustoinen kallioalue / kitumaa

Karummilla kalliohuipuilla on paikoin irtomaata sen veran, että heikkokasvuinen puusto tulee toimeen. Kasvi-
peite kallioilla on ensi sijassa jäkälää, irtomaalla jäkälän lisäksi sammalia, varpuja, ruohoja ja heiniä. Paikoin on myös pieniä lehtipuita ja katajia. Kallion rikkonaisuudesta johtuen suojaisille paikoille syntyy välillä joillekin lajeille edullisia elinympäristöjä. Kalliopaljastumia on runsaasti. Alueet sijoittuvat maisemallisesti tärkeille paikoilla, ja ne on syytä jättää nykyiselleen.

Vesialueet

Vesi ja vesialueille avautuvat näkymät ovat järven ja merenlahden välisellä kannaksella sijaitsevan Dragsfär-
din kirkonkylän maiseman tärkeitä osatekijöitä. Suuri osa alueen rannoista on metsäisiä, mutta paikoin on avoimi-
akin näkymiä, kuten keskustan RKY-alueelta Dragsfjär-
denille. Rantojen puita ja pensaita ei ole hyvä tarpeetto-
masti harventaa, sillä on kielteisiä ekologisia vaikutuksia, ja se myös heikentää näkymiä vesialueiden suunnasta. Olisi suositeltavaa, että rantaviivan läheisyyteen pääsisi niissä paikoin, kuin kasvillisuus ei sitä estä.

Ulkoilu- ja virkistysalueet

Dragfärdin kirkonkylässä on urheilukenttä, kaksi ui-
marantaa järven ja yksi meren puolella. Urheilukentän läheisyydessä on myös lenkki- / pyöräilypolku kallioisella metsäalueella. Lisäksi alueella on kattava verkosto ulkoiluun käytettäviä polkuja (ks. s. 21). Nykyisin osa polkuverkostosta on yksityisillä maa-alueilla. Polkuverkoston jatkuvuus on tärkeää, eikä sitä saisi tarpeettomasti katkaista tai rajoittaa. Myös uimarantojen käytön pitäisi olla mahdollista, sillä puustoisilla rannoilla ei ole monia paikkoja, mistä pääsisi veden rantaan.

LÄHTEET

Alatalo, J., & Nyman, M. (2014). Maaseudun kulttuurimaisemat ja maisemanähtävyydet: Ehdotus Satakunnan ja Varsinais-Suomen arvokkaiksi maisema-alueiksi 2014. Varsinais-Suomen ELY-keskus.

Auri, J., Mattbäck, S., Boman, A., Liwata-Kenttälä, P., Räisänen, J., Hirvasniemi, H. (2022). Happamien sulfaattimiden yleiskartta: loppuraportti. GTK:n Työraportti 25/2022.

Autiola, M., Suonperä, E., Suvanto, S., Napari, M., Nylund, M., Kupiainen, V., Mattbäck, S. (2022). Happamien sulfaattimaiden kansallinen opas rakennushankkeisiin: Opas happamien sulfaattimaiden huomioimiseen ja vaikutusten hallintaan. Ympäristöministeriö.

Haggrén, G., Petri, H., Lavento, M., Raninen, S., & Wessman, A. (2015). Muinaisuutemme jäljet: Suomen esi- ja varhaishistoria kivikaudelta keskiajalle. Gaudeamus.

Hotanen, J., Nousiainen, H., Mäkipää, R., Reinikainen, A., & Tonteri, T. (2022). Metsätyytit: Kasvupaikkaopas (2. painos.). Tapio.

Faunatica (2011). Kemiön Dragsfjärdin kirkonkylän asemakaava-alueen ja Taalintehtaan osayleiskaava-alueen luontoselvitys 2011.

Kemppainen, R., Lehtomaa, L., & ympäristökeskus, L. (2008). Varsinais-Suomen perinnebiotooppien hoito-ohjelma. Ympäristöministeriö.

Kersalo, J., & Pirinen, P. (2009). Suomen maakuntien ilmasto. Ilmatieteen laitos.

Kontula, T., & Raunio, A. (2018). Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018: Luontotyyppien punainen kirja. Osa I, Tulokset ja arvioinnin perusteet. Suomen ympäristökeskus.

Laitala, M., 1991. Helsingin kartta-alueen kallioperä. Suomen geologinen kartta 1:100 000, Kallioperäkarttojen selitykset, Lehti 2034, Geologian tutkimuskeskus, Espoo, 47 s.

Järvitalo, A., Muhonen, M. (2008). Varsinais-Suomen kulttuurimaisemaselvitys.

Raunio, A., Schulman, A., & Kontula, T. (2008). Suomen luontotyyppien uhanalaisuus: Osa 2, Luontotyyppien kuvaukset. Suomen ympäristökeskus.

Rautamäki, M. (1990). Maakunnallinen maisemaselvitys: Varsinais-Suomi. Varsinais-Suomen seutukaavaliitto.

Salpausselkä ja jääkaudet (1994). Geologian tutkimuskeskus, Lahden kaupunginmuseo.

Suistoranta, K., & Asplund, H. (1997). Kemiön suurpitäjän historia: 1. Sagalundin museon kuntayhtymä.

Suomen ympäristökeskus, kustantaja, & Vainio, M. (2001). Suomen perinnebiotoopit: Perinnemaisemaprojektin valtakunnallinen loppuraportti. Suomen ympäristökeskus : Edita, jakaja.

Valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet (VAMA 2021) alueluettelo.

Varsinais-Suomi, Valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet, VAMA 2021

Varsinais-Suomen taajamien maankäytön, palveluiden ja liikenteen maakuntakaava. (2018). Varsinais-Suomen liitto.

YM 1993 I & II

Suomi. Ympäristöministeriö. (1993). I Maisemanhoito, II Maisema-alueet ja maisema-maakunnat: Valtakunnallisesti arvokkaat maaseudun kulttuurimaisemat ja maisemanähtävyydet. Ympäristöministeriö.

WWW

<https://www.arcgis.com/apps/PublicInformation/index.html?appid=0b4ebad1b3a-440d89bed0218bca3ea7b>

<https://ckan.ymparisto.fi/dataset/happamat-sulfaattimaat-1-250-000>

<https://gtkdata.gtk.fi/hasu/>

<https://www.ely-keskus.fi/ehdotus-varsinais-suomen-ja-satakunnan-arvokkaiksi-maisema-alueiksi>

<https://www.ilmatieteenlaitos.fi/>

<https://www.rky.fi/>

<https://www.syke.fi/download/noname/%7B2C95AD29-9107-4C79-88CA-3B8D2E8E-FED6%7D/182504>

https://www.syke.fi/fi-FI/Tutkimus__kehittaminen/Rakennettu_ymparisto/Tietojärjestelmät_ja_aineistot/Yhdyskuntarakenne

<http://www.tuuliatlas.fi/fi/>

<https://ckan.ymparisto.fi/dataset/saaristoluokitus>

Kärva är bäst